

Gorenjska ostro obsodila zasedbo ČSSR

Povsod množična zborovanja

Na njih bodo razpravljali tudi o sklepih X. plenuma CK ZKJ

Ze prva dva dneva po vdoru vojaških sil nekaterih držav varšavskega sporazuma v Češkoslovaško socialistično republiko so bile v delovnih kolektivih na Gorenjskem izredne protestne seje političnih aktivov. Hkrati pa so se v gorenjskih občinah sestali tudi ožji in širši politični aktivni, na katerih so ostro obsodili agresijo, podprli prizadevanja in stališča predsedstva in izvršnega komiteja zveze komunistov Jugoslavije ter poslali protestna in solidarnostna pisma sovjetskemu veleposlanstvu, ČSSR in centralnemu komiteju zveze komunistov Jugoslavije.

Po prvih dogodkih in stališčih predsedstva ter izvršnega komiteja ZKJ pa je vsa gorenjska javnost težko pričakovala X. seje centralnega komiteja zveze komunistov Jugoslavije in stališča, ki jih bodo na njej sprejeli.

Ceprav so bila v nekaterih gorenjskih občinah že minuli teden množična zborovanja, pa je bila ali bo večina le-teh ta teden. Na zborovanjih so ali pa še bodo člani centralnega komiteja zveze komunistov Slovenije oziroma zveze komunistov Jugoslavije seznanjali predstavnike in člane organizacij ter prebivalce posameznih krajev o razvoju dogodkov na Češkoslovaškem, o stališčih X. plenuma zveze komunistov Jugoslavije ter o naših nalogah v tem obdobju.

V ponedeljek so bila takšna množična zborovanja v Radovljici, kjer je govoril član centralnega komiteja zveze komunistov Boris Mikuz, ter v Škofji Loki, na katerem je govoril republiški poslanec Ivan Franko. V Gorenjski vasi je na podobnem zborovanju govoril Zdravko Krvinca, v

Cešnjici pa Tone Polajnar. Včeraj (v torek) so se v Radovljici zbrali predstavniki občinskega političnega aktiva, na katerem je govoril tovariš Marjan Brečelj.

Danes (sreda) popoldne pa so na sporedu podobna zborovanja v Kranju in Trzinu. V Kranju se bodo zbrali predstavniki občinskih in krajevnih družbenopolitičnih organizacij; govoril pa bo član centralnega komiteja zveze komunistov Jugoslavije Sergej Kraigher. V Trzinu pa bo govoril tovariš Stane Dolanc. Podobno zborovanje pa pripravljajo tudi na Jesenicah.

Razen tega pa bodo tovrstna zborovanja tudi v manjših krajih in v delovnih organizacijah na Gorenjskem.

A. Ž.

Kranjčana Matija Logar in Marijan Furlan
o svojih vtisih iz okupirane Prage

»Tu je v boju s sovražniki padel štirinajstletni fant«

Madžarski turisti se sramujejo svojih voditeljev

Ko so armade varšavskega sporazuma vdrle na Češkoslovaško, ko so gosence ruskih tankov zaorale po ulicah Prage in Bratislave, je bilo tamkaj tudi mnogo naših državljanov. Prav te dni se vrnemo domov, polni žalostnih spominov, še vedno pod vtisom vzdušja, ki vlada v okupirani deželi. Dva izmed njih, kranjska študenta Matija Logar in Marijan Furlan, sta se v ponedeljek oglasila v našem uredništvu. Objavljamo njuna zapazanja s praških cest in trgov.

»Češkoslovaško mejo sva prestopila v soboto, 17. VIII., je pripovedovala dvojica Kranjčanov. »Potovala sva z avtostopom prek Avstrije. Kljub množici turistov v Pragi ni bilo težko najti prenočišča. Napotili so naju v študentski hotel blizu Narodnega gledališča. Bila sva samo dva izmed mnogih mladih z vseh koncev sveta, ki so to poletje obiskali prestolnico Češkoslovaške.«

Naslednjih nekaj dni je minilo v znamenju ogledovanja mesta in njegovih znamenitosti. Skupaj z mladim ameriškim študentom sta se naša Kranjčana potepala naokrog. Kot vesta povedati, je bilo vzhujše v mestu zadnje ure pred napadom povsem normalno. Tujce so na vsakem koraku presenečale spremembe, nastale po nedavni demokratizaciji češkoslovaške partije in vlade. Svoboda govora in pisanja je omogočila ljudem prosto izražanje svojih misli, občutkov. Po dvajsetih letih jih tokrat prvič ni nihče zalezoval, nihče ni prisluškoval njihovim pogovornim. Matija in Marijan sta presenečeno opazovala gruče ljudi, raztresene po parkih in pločnikih, ki so glasno debatirale o novem položaju v ČSSR, o stanju v svetu, o odnosih s SZ...

»V torek zvečer, tik pred tragičnimi dogodki, smo se stanovljci našega hotela pogovarjali z urednikom nekega mladinskega lista v Pragi. Stekla je beseda o bodočnosti Evrope, o novih možnostih za sodelovanje med narodi in podobno. Vsi, z nama vred, so z dokajšnjim opti-

mizmom gledali na prihodnost.«

In kako je bilo usodno noč od torka na sredo? Kranjčana sta nam ure groze takole opisala: »Ob pol treh zjutraj naju je zbudil že prej omenjeni ameriški študent. Slišati je bilo bobnenje letal. Vsi skupaj smo stekli na Staroverske namesti, znan praški trg. Tam je stalo že vse polno ljudi, med njimi tudi nekaj novinarjev agencije AP. Nemo in zaprepano so strmeli v temno nebo. Bobnenje brezkončnih rojev težkih ruskih bombnikov Iljušin je moreče lebdelo v zraku. Dobre pol ure smo tako stali in gledali. Zanimivo je, da pri ljudeh ni bilo opaziti nobenih znamenj panike. Le nekakšna mora je legla na vse prisotne. Prav malo so spominjali na tiste vesele Pražane, ki sva jih nekaj dni poprej srečavala v gostilni pri Fleku.

Potem smo se vrnili v hotel in ob radijskih sprejemnikih čakali novic. Tudi televizija je prve dni okupacije še odhajala. Kasneje so studio zavzeli vojaki. Ob šestih naju

(Nadalj. na 4. str.)

Resolucija
CK ZKJ

(na 5. strani)

mešanica kav

EKSTRA

VSAKOMUR PRIJA
KAVA SPECERJA

Ponedeljkovega zborovanja v Radovljici so se udeležili tudi nekateri češkoslovaški turisti —

VI. čipkarski dan v Železnikih

Letošnja čipkarska prireditve bo prav gotovo zapisana tudi v zgodovini češkoslovaškega naroda.

Čipkarski praznik v Železnikih prav gotovo ne bo zaobežen samo v seznamu turistično-narodopisnih prireditvev Slovenije, ampak bo ostal v globokem spominu tudi češkoslovaškim obiskovalcem. Na starem PLAVŽU poleg prireditvenega prostora sta vihrali češkoslovaška in naša zastava.

Program 6. čipkarskih prireditvev se je začel že v soboto, 24. avgusta, zvečer, ko so ob Plavžu zakurili kres. Škoda le, da niso izvedli starih narodnih običajev, ki so bili tudi v programu priredit-

ve. Ze v soboto je bilo približno navzočih 500 obiskovalcev. Glavni del programa pa se je začel v nedeljo ob 8. uri zjutraj z otvoritvijo razstave čipk v Plavčevi hiši v Železnikih. Na lepo urejeni razstavi čipkarskih izdelkov tega kraja so prodajali tudi turistične posebnosti. Razstavo čipk je ocenila posebna strokovna komisija, ki so jo sestavljale: zastopnica DOMA Ljubljana Slavica Levstek, Tončka Hlebec iz Kranja ter Elizabeta Čemažar iz Železnikov. Prvo mesto je dosegla na razstavi Ana Lotrič iz Železnikov in prejela prehodni pokal turističnega društva Železniki — letos v trajno

last. Drugo mesto Tonika Ramovš, tretje mesto Markelj Lina, četrto Marija Kramar ter peto mesto Angela Fajfar, vse iz Železnikov.

Obiskovalcev nedeljskega programa je bilo že dopoldan polno na prireditvenem prostoru, kjer so z zanimanjem ogledovali zgodovinske zanimivosti, s katerimi so Železniki precej bogati. Ob 10. uri je bila v okviru programa tudi hitrostno spretnostna ocenjevalna vožnja motornih vozil iz Škofje Loke do nogometnega igrišča v Železnikih. Prvo mesto v vožnji z osebniimi avtomobili je dosegel Stane Demšar iz Zalega loga, pri

(Nadalj. na 16. str.)

Bohinj se pripravlja na slovesno podelitev domicila jeseniško - bohinjskemu odredu

Jeseniško-bohinjski odred je bil ustanovljen 4. septembra 1944. leta po nalogu štaba IX. korpusa. Njegovo območje je zajemalo prostor od Podbrda do Bleda, Pokljuko in Jelovca do Otoč in Podnarta. Odred je bil ustanovljen z nalogo, da mobilizira prebivalstvo za borbo proti sovražniku in da napada sovražnikove enote in postojanke na tem območju. Brž ko je prišel na svoje območje, je odred opravil veliko mobilizacijo, tako da je bilo konec oktobra v odredu že 579 borcev.

Februarja 1945. leta je bil odred reorganiziran. Štab IX. korpusa je skoraj vse borce dotedanega jeseniško-bohinjskega odreda razporedil po enotah XXXI. divizije, v zameno pa sta Prešernova in Vojkova brigada dali po eno četo, ki sta postali zametek novih bataljonov odreda.

Tako reorganiziran odred se je zopet vrnil na svoje področje. Vse naloge je odred uspešno opravil. Proga Jesenice - Podbrdo je bila skoraj vsak dan minirana. Minerski vod odreda je uničil 15 lokomotiv, 36 vagonov, 3 elektrocentrale, 11 mostov, 4 sovražnikove bunkerje, mnoge telefonske naprave in razdejal prek 3000 m železniške proge.

Tudi pri izvajanju mobilizacije je imel odred velike uspehe. Mobiliziral je prek 1300 novih borcev. Nekateri novinci so ostali kot borci v odredu, druge fante pa je odred pošiljal v druge enote IX. korpusa.

Jeseniško-bohinjski odred je z nenadnimi napadi na utrjene sovražne postojanke zadajal sovražniku velike izgube in strah. Nobena sov-

ražna patrolja ni bila varna pred borci odreda. Zato je okupator sklenil, da v zadnji ofenzivi uniči odred. No, to mu ni uspelo. Aprila 1945. leta je odred bil težak boj s sovražnikom pri Sv. Janezu v Bohinju. Sovražnik je štirikrat jurišal čez most prek Save. Toda odredove zasede so vse napade trdoglavih sovražnikov uspešno odbijale. Vendar sovražnik ni in ni odnehal. Ko pa je del odreda napadel sovražnika v hrbet tako, da je obšel jezero, je sovražnik začel panično bežati nazaj proti Bohinjski Bistrici. Od ujetega nemškega oficirja so borci zvedeli, da so Nemci nameravali požgati vas in uničiti odred.

Maja 1945. leta je odred osvobodil Sorico, Bohinjsko Bistrico, ki je z velikim navdušenjem sprejela svoje osvoboditelje, Dovje - Mojstrano, Gozd Martuljk. Tu je odred zadrževal močno sovražno kolono, ki se je hotela prebiti v Avstrijo, dokler jo niso skupno z borci IV. armade prisilili k predaji.

Odred je izvedel tudi pohod v Ziljsko dolino. Po nalogu štaba IV. armade pa je moral zapustiti Koroško in se vrniti. Odred je bil razformi-

ran 22. maja 1945. leta v Ljubljani, borci in oficirji pa so bili dodeljeni II. diviziji korpusa narodne obrambe (KNOJ).

Po dosedaj zbranih podatkih je v odredu bilo krajši ali daljši čas 860 borcev. V vojni je padlo 27 borcev, 30 pa jih je umrlo po vojni (to je redka vojaška enota, ki je imela v bojih tako malo izgub).

Skupščini občin Radovljica in Jesenice bosta v nedeljo, 8. septembra, dopoldne Pod Skalco pri Bohinjskem jezeru podelili tej enoti domicil. Proslavo pripravlja odbor, ki ga vodi zadnji komandant odreda Ivan Leban. Bohinj se pripravlja da svečano pričaka borce, ki so se bojevali na tem področju. To nedeljo bodo v Bohinj vozili posebni viaki in avtobusi. Če bo slabo vreme, bo proslava v prostorih hotela Stane Zagar v Bohinju. Na proslavo so vabljeni vsi borci odreda, svojci, aktivisti in vse prebivalstvo.

Drugo leto bo izšla monografija odreda, ki jo pripravlja novinar Mile Pavlin.

Borci, aktivisti, mladina: 8. septembra na svidenje v Bohinju! J. Vidic

Češkoslovaški turisti na poti v domovino

V kranjskem dijaškem domu so nam povedali, da je večeraj, v torek, zjutraj odpotovala v domovino prva 37-članska skupina češkoslovaških turistov, ki so se v dneh okupacije domovine zadrževali na območju naše občine. Danes (sreda) pa bo v domovino odpotovala še druga skupina. Šteje 43 turistov; večino inženirjev in tehnikov elektro industrije iz slovaškega mesta Blansko. Potovali bodo prek Avstrije.

Vsem, ki so gostom iz prijateljske dežele v prvih dneh okupacije nudili bivališče in jim izkazovali nesebično pomoč, se češkoslovaški turisti iskreno zahvaljujejo. J. K.

V četrtek zvečer so družbenopolitične organizacije občine Škofja Loka pripravile razgovor o zadnjih dogodkih na Češkoslovaškem. Uvodno besedo je imel znani komentator Ivan Franko-Iztok (na sliki desno). Podrobno je osvetlil ozadje spora, ki je pripeljal do agresije držav — članic varšavskega sporazuma, na kratko orisal potek dogodkov in nakazal vse možne posledice, ki jih to dejanje utegne imeti na nadaljnji razvoj delavskega gibanja v svetu in na mednarodne odnose. V nadaljevanju se je razvila živahna debata, prisotni so izmenjali mnenja in stališča. Takšen način obravnavanja perečih svetovnih problemov, ki se tičejo tudi nas, je nedvomno zelo koristen in posnemanja vreden. Prireditev je bila v dvorani kina Sora v Škofji Loki. Foto: F. Peridan

Priprave na kongres ZKJ in ZKS

V ponedeljek je bila v Kranju redna seja medobčinskega sveta ZK za Gorenjsko, na kateri so člani razpravljali o kadrovske priprave na IX. kongres zveze komunistov Jugoslavije in VI. kongres zveze komunistov Slovenije.

Uvodoma je sekretar medobčinskega sveta pojasnil nekatere organizacijske posebnosti bodočih zveznih in republiških organov zveze komunistov. V drugem delu pa so člani sveta razpravljali o nekaterih prvih konkretnih predlogih bodočih vodstvenih organov zveze komunistov.

Nov organ zveze komunistov Jugoslavije bo konferenca ZKJ. V stalnem sestavu konference bo 68 članov, razen tega pa bodo republiške konference ZK za vsako zasedanje zvezne konference izvolile še dve tretjini stalnih članov. V stalni del konference bodo republiški kongresi izvolili po deset članov iz vsake republike, avtonomni pokrajini Vojvodina in Kosovsko-Metohijska oblast pa po štiri člane. Bodoče predsedstvo ZKJ pa bo imelo 48 članov in predsednika. V predsedstvo bo vsak republiški kongres zveze komunistov izvolil po sedem članov, AP Vojvodina in Kosovsko-Metohijska oblast pa po 3 člane. Po izvolitvi teh članov na republiških kongresih, pa bo izvoljene člane predsedstva in konference ZKJ verificiral še IX. kongres zveze komunistov Jugoslavije.

Podobno kot v zvezi bo tudi v republiki konferenca ZK. V stalnem enotretjinskem delu bo 60 članov (Gorenjska bo zastopana s šestimi). Razen tega pa bosta v Sloveniji še centralni komite in izvršni komite zveze komunistov Slovenije. Centralni komite, ki bo politično operativno vodstvo zveze ko-

munistov Slovenije, bo štel 41 članov (Gorenjska 4). Razen tega pa bo v republiki namesto dosedanje kontrolne komisije še časno razsodišče s 25 člani in revizijska komisija z devetimi člani.

Ko so na ponedeljkovem sestanku razpravljali o teh vprašanjih, ki so pravzaprav še del statutarnih določil zveze komunistov, so predlagali, naj bi centralni komite ZKS štel 41 članov, vendar pa je statut treba urediti tako, da bo nekdo lahko tako član predsedstva ZKJ kot centralnega komiteja ZKS. Predlagali so tudi, naj bi člane nestalnega dela republiške konference ZK volile občinske konference ZK, člane nestalnega dela zvezne konference pa republiške konference ZK v sodelovanju z občinskimi konferencami. Nadalje so tudi predlagali, da položaj in funkcija v državnem in izvršnem organu ne bi smela biti avtomatično povezana s funkcijo v predsedstvu ZKJ oziroma centralnim komitejem ZKS. Hkrati pa so menili, da ni potrebno, da ljudje, ki delajo v državnih ali izvršnih organih oziroma družbenopolitičnih organizacijah, ne bi mogli biti izvoljeni v zvezne ali republiške organe zveze komunistov. Nazadnje pa so člani sveta predlagali, naj bi časno razsodišče imele le občinske in republiške konference zveze komunistov.

Na seji sveta pa so razpravljali tudi že o nekaterih možnih kandidatih za predsedstvo in konference ZKJ ter za centralni komite in konferenco zveze komunistov Slovenije. Tako so med drugim za predsednika ZKJ predlagali Josipa Broza-Tita. Razpravljali pa so tudi o možnih kandidatih za delegate za IX. kongres zveze komunistov Jugoslavije. Z Gorenjske bo namreč odšlo na zasedanje IX. kongresa ZKJ 7 delegatov. A. Zalar

O spremembah ustave in volilnega sistema

V četrtek dopoldne so se v Kranju zbrali predsedniki oziroma sekretarji gorenjskih občinskih konferenc socialistične zveze in se dogovorili za nekatere skupne delovne akcije v prihodnjem obdobju. Tako so se v okviru javne razprave o spremembah ustave in volilnega sistema dogovorili, da bodo še ta mesec vse občinske konference SZDL na Gorenjskem izdale program javnih razprav. V začetku prihodnjega meseca pa bodo o tem pripravili posvetovanje za vse gorenjske družbenopolitične delavce oziroma predstavnike družbenopolitičnih organizacij. Razen tega pa bodo v posameznih občinah za pojasnjevanje sprememb v ustavi in v volilnem sistemu sestavili tudi posebne skupine družbenopolitičnih

delavcev. Pri občinskih konferencah socialistične zveze bodo posebne skupine zbirale in pregledovale morebitne pripombe, mnenja in predloge z zborovanj.

Na četrtkovem posvetovanju so predstavniki gorenjskih občinskih konferenc socialistične zveze tudi ugotovili, da priprave na praznovanje 25. obletnice vstaje slovenskega ljudstva, ki bo 15. septembra v Novi Gorici, v redu potekajo. Poudarili so, da je v vseh gorenjskih občinah treba poskrbeti, da bo odhod na to proslavo čim bolj slovesen in množičen.

Na posvetovanju so razpravljali tudi o uresničevanju smernic predsedstva in izvršnega komiteja zveze komunistov Jugoslavije, o izdajateljskem svetu časnika Glas itd. A. Z.

Področno traktorsko tekmovanje za Gorenjsko

V soboto pozno zvečer je bilo končano letošnje — že dvanajsto po vrsti — tradicionalno tekmovanje traktoristov Gorenjske. Tekmovanje je bilo na zemljiške kmetijske zadruge Cerklje, na Bivoju pri Senčurju.

Tekmovanje je bilo odlično organizirano, le da je bilo organizatorjem žal precej manj tekmovalcev kot prejšnja leta. Organizatorji so prav letos pričakovali rekordno udeležbo, saj je na Gorenjskem v kmetijskih organizacijah že prek 70 traktorjev in nekaj sto pri zasebnih kmetovalcih.

Na lanskem in na letošnjem tekmovanju so nastopili tudi privatni kmetovalci. Žal je bilo tudi teh letos manj, kot so pričakovali. Organizatorji so menili, da so slabe udeležbe bile krive organizacije same. Tako ni bilo iz škofjeloškega kmetijskega gospodarstva niti ene-

ga kmetovalca, zelo malo pa tudi iz drugih kmetijskih zadrug.

Tekmovalci so se pomerili v praktičnem delu, to je v oranju in spretnosti vozniki s traktorjem in priklopnikom ter v teoriji. Vedeti so morali precej o prometnih predpisih, strojništvu in agrotehnikah.

Po dokaj napeti borbi je osvojil prvo mesto Viktor Cer. Na drugo mesto se je uvrstil Marjan Frelih, tretji pa je njegov brat Jože Frelih. Vsi trije se bodo udeležili še republiškega tekmovanja, ki bo 31. avgusta in 1. septembra v Mariboru. Zanimivo je, da so vsi trije najboljši iz KZK Kranj, delovišče Zabnica pri Kranju.

Letos kot vse kaže ne bo zveznega tekmovanja, ker bo prihodnje leto v bližini Beograda svetovno prvenstvo traktoristov. — an

Podpora stališčem CK ZKJ

Na ponedeljkovi seji občinskega komiteja zveze mladine Kranj so izrazili vso podporo stališčem CK ZKJ, sprejetim na zadnji seji v Beogradu. Govorili so tudi o razvoju dogodkov na Češkoslovaškem. Menili so, da ob dogodkih v tej prijateljski deželi ne sme biti nihče neprizadet, posebno ljudje v vodstvih družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov.

Poleg tega so ugotovili, da so dosedanje akcije mladinskega komiteja ob češkoslovaških dogodkih uspele in če bo potrebno, bodo z njimi še nadaljevali. J. Košnjek

Osnovna šola Simon Jenko Kranj razpisuje

naslednja prosta delovna mesta:

3 SNAZILKE
1 POMOČNICO KUCHARICE
(polkvalificirana)

Stanovanj šola nima.

slovenija avto

KRANJ, JLA 10
NOVO NA TRZIŠČU
MINI GASILNI APARAT
GASI za osebna vozila
in gospodinjstvo

Izvoz škofjeloških podjetij

Sedem škofjeloških delovnih organizacij — Iskra Železniki, LTH, Elra, Jelovica, LIP Češnjica, Gorenjska predilnica in Sešir — je v letošnjih sedmih mesecih izvozilo za več kot 2 milijona in pol dolarjev izdelkov in tako zpolnilo 54,2 % izvoznega programa. Podjetja so izvozila za 59,8 % več izdelkov kot od januarja do julija lani. Najvišji izvoz je bil aprila, ko je presegel lanski povprečni mesečni izvoz za 73,9 %.

Največ, za 758.922 dolarjev, je izvozila tovarna LTH in tako izpolnila 73,5 % predvidenega letnega izvoza. Po količini je na drugem mestu Gorenjska predilnica s 548.200 dolarji (50,7 %) in na tretjem mestu Iskra Železniki, ki je izvozila za nekaj več kot 500.000 dolarjev svojih izdelkov. Daleč pred vsemi pa je Elra, ki je do sedaj izpolnila že 94,7 % letošnjega izvoznega programa. Podjetje je izvozilo za 84.348 dolarjev svojih izdelkov. Najbolj v zaostanku pri izpolnjevanju plana izvoza pa je — zaradi težav, ki so jih imeli v proizvodnji za izvoz — LIP Češnjica (31,9 %).

Škofjeloško gospodarstvo je v letošnjem prvem polletju izvažalo v 33 držav, kar pomeni, da je njihov izvoz zelo razdrobljen. Najbolj se glede tega odlikuje tovarna Sešir, ki je v prvem polletju izvažala kar v 17 držav. S. Z.

Veletrgovina Živila Kranj

»Potrebujemo nove skladiščne prostore«

Zdaj čakajo na sprejetje zazidalnega načrta — Čeprav bo gradnja skladišč pomenila precejšnjo investicijo, si vseeno prizadevajo, da bi tudi še v prihodnje razširili in modernizirali maloprodajno mrežo

V našem časniku smo že pisali, da med večje investicije v kranjski občini do 1970. leta spada tudi gradnja javnih skladišč. Ze takrat smo ugotovili, da bosta morebitna gradnja kranjske obvoznice in dograditev javnih skladišč zahtevala gradnjo novih skladiščnih prostorov za Veletrgovino Živila v Kranju.

Ko smo se pred kratkim o tem pogovarjali z direktorjem Živila Kranj Cirilom Ankerstom, smo izvedeli, da se v podjetju resno pripravljajo na to gradnjo. Čeprav za zdaj še ne vedo, koliko denarja bodo potrebovali za uresničitev tega programa, so v Naklem (pri tovarni postaji) že rezervirali tri hektare zemljišča za bodoče skladiščne prostore. Predvidevajo tudi, da bo letos že izdelan in potrjen zazidalni načrt za to področje in bodo potem začeli izdelovati glavni projekt.

»Nove skladiščne prostore naše podjetje vsekakor potrebuje. Naša velikoprodajna mreža je sedaj razdrobljena na 12 krajih. To pa močno zvišuje normalno poslovanje oziroma preskrbo. Čeprav se zavedamo, da sedanja skladišča ne ustrezajo najbolje našemu poslovanju, pa nas vseeno skrbi, kako bomo zmogli predvideno novo investicijo v Naklem. Upamo, da bomo naleleli na razumevanje in če bo vse posreči, bomo prihodnje leto že začeli z uresničevanjem te zamisli.« nam je povedal direktor podjetja.

Veletrgovina Živila Kranj je danes dokaj veliko in močno podjetje, saj ima na Gorenjskem že okrog 120 trgovin. Vendar pa v podjetju ne bi radi videli, da bi jim predvidena in vsekakor tudi potrebna investicija v Naklem preveč okrnila njihova vlaganja v razširjanje in moderniziranje maloprodajne mreže.

Ko smo se z direktorjem pogovarjali o teh vprašanjih, smo ugotovili, da tudi tovrstna vlaganja ne bodo tako majhna. V tem in prihodnjem letu namreč namerava Veletrgovina Živila zgraditi nov preskrbovalni center v novem stanovanjskem naselju pri Vodovodnem stolpu v Kranju, razširiti prodajne prostore na Zlatem polju in v Struževem. V Podljudelju so že odkupili del zadružnega doma, medtem ko bodo že konec prihodnjega meseca odprli preurejene prostore v središču Tržiča. Razen tega bodo oktobra odprli novo trgovino v Bohinjski Beli in preskrbovalni center v Radovljici. Za prihodnje leto pa

predvidevajo, da bodo zgradili novo trgovino v Gozd Martuljku ter potrošniški center v Naklem. To pa je le nekaj večjih investicij. Nameravajo namreč modernizirati oziroma preurediti tudi nekatere stare trgovinske lokale.

Skratka v pogovoru in po podatkih o načrtih za prihodnje smo ugotovili, da bo Veletrgovina Živila Kranj, tako kot v minulih dveh le-

tih, tudi letos in drugo leto namenila dober del lastnih sredstev za razširitev prodajne mreže, boljše in kvalitetnejšo preskrbo in lažje blagovno poslovanje. Čeprav bodo vlaganja precejšnja, menimo, da jim bo uspelo rešiti morebitne težave. Konec koncev bodo z uresničitvijo programa rešili tudi del družbenega programa kranjske in drugih gorenjskih občin. A. Žalar

TRIO je za jesen in zimo pripravil deset novih modnih modelov

V tržiški industriji konfekcije in obutve TRIO te dni končujejo nove modele za jesensko zimsko modno sezono, pripravljajo pa se že tudi na pomlad 1969. Direktor TRIA Marjan Romih nam je o letošnjih modnih novostih takole pripovedoval:

»Za letošnjo sezono jesen — zima smo pripravili okoli 1500 kosov usnjene konfekcije v desetih različnih modelih. Od teh modelov so trije namenjeni moškim — gre za suknjiče, podložene s krznom, medtem ko smo ženskemu svetu namenili 7 modelov usnjene konfekcije — plašče in kostime iz ovčjega in kozjega velurja. Vso našo usnjeno konfekcijo, ki jo nameravamo letos izdelati, imamo že prodano, glavni kupci pa so trgovske hiše v Ljubljani, Novi Gorici, Zagrebu, Kopru in v Kranju.«

»Ali iz dejstva, da je vsa proizvodnja usnjene konfekcije že prodana, lahko sklepamo, da gre ta vrsta proizvodov dobro v denar?«

»Res je tako, še več, zalog sploh ne poznamo in prav v zadnjem času nas trgovska podjetja priganjajo, naj jim čimprej pošljemo našo usnjeno konfekcijo. To nam dokazuje, da gre do naših izdelkov dobro v denar in da jih potrošniki vedno žele.«

»V čem je glavna odlika proizvodnje usnjene konfekcije pri vas?«

»Morda v tem, da jih proizvajamo v manjših serijah, vendar v veliki izbiri, tako da kupci nimajo nikdar bojazni, da bi bili preveč »uniformirani« oblečeni. Sploh pa je za oblačila iz ovčjega in kozjega velurja letos veliko zanimanja, tako da nisimo niti pričakovali takšnega povpraševanja.

»Ni še dolgo tega, kar ste odprli nov obrat za izdelavo sestavnih delov obutve. Ali je proizvodnja že v polnem teku?«

»Naš obrat za izdelavo notranjnikov že polno obratuje. V njem smo že zaposlili nekaj novih delavcev in računam, da jih bo do konca leta že 35. Sicer pa gre vsa proizvodnja notranjnikov za potrebe tovarne Peko, ko pa bomo pokrili vse njihove potrebe, pa računamo, da bomo notranjike izdelovali tudi za druge slovenske proizvajalce obutve.«

Vili G.

Eden od modelov za jesensko-zimsko modno sezono — Foto: F. Perdan

(Nadaljevanje s 1. strani)

»Tu je v boju s sovražniki padel štirinajstletni fant«

Motorizirana kolona okupatorske vojske na praških ulicah

Je radovednost zopet zvalila na plano. Prišla so prva oklopna vozila. Nismo vedeli, čigava so. Med njimi se je kar trlo ljudi. Mnogi so k ušesom tiščali tranzistorje. Skupina objokanih žensk je nekaj dopovedovala vojakom na tankih. Kmalu zatem so se pojavili prvi letaki. Trosila jih je gruča mladincev, noseč s seboj državno zastavo.»

Ko je skupina študentov vseh narodnosti tako begala sem ter tja po trgu, so zapazili na tleh ranjenega Čeha. Američan mu je priskočil na pomoč. Tedaj pa je prav poleg njega eksplodiralo nekaj raztresene municije.

Delček leteče kovine ga je rnil v uho in v trenutku je bil krvav od glave do pete.

Sprva, kakor vesta povedati Kranjčana, ljudje niso preveč ostro demonstrirali. Slišati je bilo le žvižge in vpitje, nekateri so se tudi približali ruskim vojakom in jih prepričevali, naj gredo domov. Ko pa je popoldan pod streli iz strojnice obležal štirinajstletni fant, so Pražani ostreje nastopili. Naša sogovornika sta na lastne oči videla, kako je nekaj mladincev zažgalo tank. Vrgli so nanj steklenico bencina — »Molotov cocktail« kot se reče temu.

Čehi so enoglasno obsodili okupacijo in se postavili na stran svojega legalno izvoljenega vodstva

»Tik ob veličastnem spomeniku na Vaclavskih namestih, tam, kjer je bil ustreljen mladenič, smo že naslednji dan zapazili na hitro postavljen spomenik. Razpeta zastava, okrvavljene žrtvine hlače in napis »Na tem mestu je v boju s sovražniki domovine padel štirinajstletni fant« so nemo obtoževali. Prebivalstvo Prage je spomenik dobesedno zasulo s cvetjem.«

Ruski tanki so na gosto obkolili poslopje CK KPČ. Na tisoče ljudi je postavalo okrog njih. Nekateri so splezali na kupole in govorili vojakom: »Pojdite domov in povejte vsem, da tu ni nobene kontrarevolucije!« Zmeda je odevala na obrazih mladih, komaj dvajsetletnih Rusov. Oficirji so jim namreč rekli, da gredo na manevre. Matija in Marijan sta videla prepadenega tankista, ki je klonil pred prepričljivimi dokazi skupine čeških deklet, se naslonil na oklep železne pošasti in zajokal. Zalostna scena, ki priča, kako nesmiselno in absurdno je početje okupatorjev.

Študenta pripovedujeta dalje: »Prve dni so nam Sovjeti dovolili fotografirati vse od kraja. Napravila sva veliko posnetkov. V petek pa, ko smo se neki šved, Francozinja in Američan in midva hoteli slikati ob enem izmed tankov, so iz njega p'aniili vojaki in namerili v nas avtomate. Stekli smo in se poskrili.«

V hotela, kjer sta prebivala naša sobesednika, je stanovalo tudi precej Madžarov in Vzhodnih Nemcev. Vsi po vrsti so bili ogorčeni nad početjem svojih rojakov. Madžarom je bilo hudo, saj so jim bili še včeraj Čehi prijatelji. Neko njihovo kolegico

so kupci v trgovini opljuvali. Vzhodnonemški študentje pa se vse prej kot spoštljivo izražajo o svojem voditelju Ulbrichtu.

»Praške ulice,« pravita Kranjčana, »so se spremenile v pekel. Cestišče je razrito od tankov, tramvajске tirnice so izmaličene. Narodni muzej na Vaclavskih namestih je preluknjan od krogel in povsem uničen. Rusi hodijo naokrog in streljajo v okna stanovanjskih hiš. Vojaki zadnje dni mimo dočim trgajo iz rok tranzistorjske sprejemnike in fotoaparate. Videla sva, kako so krogle iz strojnice pokosile zdravniška v beli halji, ki je na ulici pomagal ranjenim. Neki tank je pred očmi stoterih Pražanov pregazil rešilni avtomobil. Nihče ni preživel. Iz dneva v dan je hujske. Ponoči je nevarno stati celo pri oknu, kaj šele, da bi se pojavil na cesti. Okupator izgublja živce. Tako kot vsi v hotelu, sva tudi midva želela čimprej odpotovati. Toda vse do petka ni bilo mogoče izvedeti, če je avstrijska meja odprta. Nasprotujoče si vesti so sledile druga drugi. Ko smo se v soboto zjutraj kenčno le strpali na vlak proti Linzu, poln bežečih turistov, so madžarske študentke jokale kot otroci. Sporučili so jim namreč, da ne morejo domov.«

Morda o simpatijah Čehov do Jugoslovanov najbolj zgovorno priča dogodek, ki se je Marijanu in Matiji pripetil v vlaku. Češka spredovnica jima je, tako kot drugim potnikom, zaračunala vožnjo. Pa je pristopil postajenačelnik in jo nadrl: »Kaj vendar počenjaš? Naši ljudje brezplačno živijo v Jugoslaviji, mi naj jim pa gostoljubje takole vračamo. Vrnj fantoma

denar!« Zardeła ženska je storila, kar ji je bilo naročeno in se našima potnikoma opravičila.

»Bil je že skrajni čas, da sva odšla. V Pragi postaja nevdržno. Rusi so v soboto pričeli vdirati v stanovanja in preganjati nekatere državljane. Pražani snemajo hišne tablice ali pa jih prekrivajo z barvo. Lepake, ki jih okupatorji čez noč odstranijo, zjutraj zamenjajo Pražani z novimi.«

V Salzburgu v Avstriji, torej že na varnem, sta bila Kranjčana priča še enemu, po svoje značilnemu dogodku, ki razkriva odnos avstrijskih oblasti do zločincov v sosednji Čehoslovaški. V Salzburgu so te dni nekakšne poleitne prireditve z mednarodno udeležbo. Med dolgo vrsto razobešenih zastav sodelujočih se vije tudi sovjetska. Dva švicarska študenta, hoteč dati duška svoji jezi, sta jo snela. Policaji so naglo posredovali in dvojico prisilili, da je zastavo zopet potegnili na drog. Potem so ju odgnali. V naglici pa ni nihče opazil kljukastega križa in napisu »Morilci«, ki sta bila lepo vidna na živordeči podlagi. Se precej časa je zastava tako vikrala in zbujala pozornost in zgražanje mimoidečih.

I. Guzelj

Kranjčana Matija Logar in Marjan Furlan — Foto: A. Zalar

VSE ZA ŠOLO
NIZKE
CENE
VELIKA IZBIRA

Mladinska
knjiga
Poslovalnica
KRANJ

Resolucija centralnega komiteja ZKJ

BEOGRAD, 25. AVG. — NA 10. SEJ, 23. AVGUSTA 1968. JE CENTRALNI KOMITEJ ZKJ PRETRESL AKTUALNI POLOŽAJ, KI JE NASTAL PO OKUPACIJI ČSSR TER SOGLASNO POTRDLJ IZJAVO TOVARISA TITA IN SPOCOILO PREDSEDSTVA IN IZVRŠNEGA KOMITEJA, DNE 21. AVGUSTA LETOS IN TUDI VSE DOSLEJ SPREJETE UKREPE.

I.

Komunisti, delovni ljudje, narodi in narodnosti naše države so te dni plebiscitarno izrazili globoko ogorčenje in protest proti okupaciji ČSSR. Popolnoma so podprli komuniste, delavski razred in narode ČSSR, ki se v težkih razmerah okupacije, zbrani okrog svojega partijskega in državnega vodstva, tako eno, neomajno in ponosno bojujejo za neodvisnost in svoboden socialistični razvoj svoje države.

Delovni ljudje, narodi in narodnosti naše države so se s tem, da so se enotno opredelili za politiko ZKJ, še enkrat odločili, da bodo brezkompromisno branili svojo neodvisnost, svojo pravico do samostojnega izbiranja poti za notranji socialistični razvoj ter svoje akcije v mednarodnih odnosih. To aktivnost: so vodili in vodijo, v skladu s svojo internacionalistično odgovornostjo ter solidarnostjo s socialističnimi in vsemi protimperialističnimi ter demokratičnimi silami v svetu, v interesu miru, neodvisnosti ter enakopravnosti narodov, v interesu socializma. V tem stališču naših narodov in delovnih ljudi vidi Zveza komunistov neusahljiv vir sil ter spodbud za nadaljnja prizadevanja v boju za razvoj socialističnih, demokratičnih in humanih odnosov med ljudmi ter za odločno podporo in pomoč vsem silam, ki se bojujejo za to, da bi ljudi in narode osvobodili od kakršnikoli oblik zatiranja ter hegemonije.

Skupaj z vsemi delovnimi ljudmi ter socialističnimi jugoslovanskimi narodi, izraža Centralni komitej ZKJ vnočvi protest proti nasilni akciji, katere metode in cilji so popolnoma nasproti za bistvom in interesi socializma.

Centralni komitej obsoja politiko, ki se skuša otrstati odgovornosti pred delavskim razredom in narodi vsega sveta, do interesov miru, napredka in socializma. Če bi s kakršnikoli argumenti opravičevali okupacijo Češkoslovaške, je dejstvo, da so vlade petih držav varšavskega pakta z uporabo gole sile naredile napad na neodvisnost neke socialistične države, da bi preprečile njen samostojen socialistični razvoj ter jo podredile svoji volji.

Naši narodi, na čelu z ZKJ, tudi tokrat povzdigujejo svoj glas protesta, kot so to storili in delajo še vedno, ko gre za ameriško agresijo v Vietnamu, za ogrožanje neodvisnosti in samostojnega notranjega razvoja Kube, izraelsko agresijo proti arabskim državam ali imperialistično nasilje ter intervencije v različnih afriških državah ter državah Azije in Latinske Amerike. Zgodovinsko gledano ima akcija proti ČSSR toliko hujske in daljnosežnejše škodljive posledice za napredok, mir in svobodo, ker so se je lotile socialistične države v imenu zaštite socializma.

Intervencija proti ČSSR, ki je udarila po delavskem razredu in KPČ, to je po tistih silah, ki edino lahko zagotove napredke socializma, ne more pomeniti v nobenem primeru zaštite socializma, niti ne more biti usmerjena proti kontrarevoluciji. Intervencije prav tako ni mogoče opravičiti z nikakršnimi strateškimi interesi protimperialističnega boja, saj s tem, da slabi pozicije socialističnih držav in socializma, krepí imperialistične sile. Slednjič pa je to akcijo najmanj mogoče opravičevati s kakršnikoli ideološkimi razlogi, z argumenti marksistično-leninistične teorije, saj je ta akcija prav v flagrantnem nasprotju z idejami Marxa, Engelsa in Lenina.

Okupacija Češkoslovaške je prav tako zadala močan udarec interesom boja delavskega ter protimperialističnega gibanja v svetu. Zato se velika večina komunističnih in delavskih partij ter protimperialističnih sil odločno upira taki politiki. Ogorčenje v delavskih, narodnoosvobodilnih ter drugih protimperialističnih gibanjih je toliko večje, ker je prišel udarec proti elementarnim interesom njihovega boja prav s tiste strani, od koder so pričakovali le podporo in pomoč. Zaradi tega organizatorji okupacije Češkoslovaške s to akcijo poglabljajo prepad v mednarodnem delavskem ter zlasti komunističnem gibanju.

Prí vsem tem je spodbudno dejstvo, da nikoli doslej v zgodovini socializma ni bilo nobeno dejanje hegemonizma in birokratske samovolje tako izolirano ter revno nasproti zgodovinskim interesom delavskega razreda in protimperialističnih sil.

II.

Dogodki v zvezi s Češkoslovaško jasno kažejo, da je socializem v prelomnem zgodovinskem trenutku. Ti dogodki ne zadevajo le Češkoslovaško, temveč tudi razvoj socializma v svetu. Okupacija ČSSR ni slučajno napaka, temveč je posledica vztrajnega prizadevanja, da bi nasprotja ter konflikte znotraj socializma — ki nastajajo okoli bistva, značaja ter perspektive razvoja socialističnih družbenih odnosov, kot tudi politike socialističnih in protimperialističnih sil ne mednarodnem področju — razreševali z vedno večjo uporabo sile, z namenom, da bi ohranili zastarele odnose ter institucije, namesto da bi nadalje osvobajali delo in človeka ter naprej razvijali socialistične in humane odnose med ljudmi.

Socializem je postal svetovna praksa, čigar moč in vpliv dajeja pečat sodobnemu družbenemu razvoju. Socialistične ideje so prevladale v zavesti velike večine človeštva. Nezadržno napredovanje ter nenehna krepitev socializma odseva v socialističnih revolucijah, od oktobrske do kitajske in jugoslovanske, pa tudi v revolucijah v vrsti drugih držav, ki so krenile po poti socializma, v močni krepitvi vloge in vpliva delavskega razreda v Evropi ter v vsem svetu, v zmagi antikomunistične revolucije ter v drugih družbenih spremembah, ki predstavljajo del socialistične preobrazbe v sodobnem svetu. Zaradi tega imajo subjektivne socialistične sile danes — bolj kot kdaj prej — odgovornost za usodo sveta, ne le v protimperialističnem boju, ampak predvsem v lastni praksi ter kritičnem odnosu do te prakse.

Pota in oblike razvoja socializma so različne, pa tudi protislovne. Socializem se ne bi mogel razvijati niti odkrivati človeštvu novih poti družbenega napredka in svobode, če bi njegove oblike bile določene v enem samem središču.

Napredku socializma nasprotujejo sile birokratskega etatizma, ki zavirajo osvobajanje dela in človekove osebnosti, težijo k identifikaciji socializma z etatističnim dirigiranjem in monopolistično vlogo delavskega razreda in družbe osamosvojenih centrov ekonomske in politične moči, vodijo k zapiranju socializma, v ozke meje tabora in k njegovemu ograjevanju od ostalega sveta. Takšna koncepcija in praksa omejujeja perspektive razvoja socializma; razodavata nezaupanje v človeka, onemogočata ustvarjalnost delavskega razreda, mlade generacije, intelektualnih delavcev — vsch sil dela in znanja, vodijo h krepitvi dogmatizma in kompromitiranju ideje socializma.

III.

Ob takih koncepcijah so neizbežni pojavi velikodržavne hegemonistične politike monopolizma in nacionalne neenakopravnosti, ki so direktno nasproti socializmu. Takšna politika išče zaveznike v šovinizmu in drugih silah ter norostih preteklosti, kar se je pokazalo tudi v zvezi s češkoslovaškimi dogodki. Narodi Jugoslavije ne morejo gledati na šovinistično gonjo v Boigariji proti socialistični Jugoslaviji in posebno zoper Socialistično republiko Makedonijo drugače, kot na sestavni del takšne politike.

Nezadržna rast notranjih sil socializma se je zakonito in neprekinjeno upirala silam stagnacije in konservatizma. S tem bojem je izpolnjena sodobna zgodovina delavskega gibanja vseh dežel. To je dajelo in daje nenehno spodbudo za nadaljnji razvoj socializma. Ta boj je izražen v dolgotrajnem odporu proti stalinizmu in v sklepih XX. kongresa KP SZ: v široko odprtem procesu obnove in preoblikovanja v komunističnem in delavskem gibanju; v ustvarjalnem naporu komunističnih in drugih revolucionarnih gibanj, da bi naša lastna pot socialističnega razvoja, vključno sedanji boj KP ČSRSlovaške za preporod; v okrepljenih težnjah k akcijski enotnosti delavskih partij v posameznih deželah; v vse bolj odločnem uvrščanju enakopravnosti na dnevni red v odnosih med socialističnimi deželami in komunističnimi partijami. Glede na takšne progresivne spremembe v socializmu se sedanji položaj, pogoji in razmerje sil bistveno ločijo od stanja v 1948. letu. To najbolj kaže široka podpora, ki jo komunistične in delavske partije in napredno javno mnenje v svetu dajejo češkoslovaškim narodom v njihovem boju za neodvisnost in svoboden socialistični razvoj. To kaže tudi dejstvo, da komunistične partije vse bolj gradijo samostojen kritični odnos do lastne dejavnosti in do politike ter prakse v socialističnih deželah.

K vsemu temu je prispevala tudi socialistična Jugoslavija.

Komunistična partija Češkoslovaške se ni slučajno odločno lotila razreševati nakopičena nasprotja ter probleme v družbenem razvoju svoje države. To je odsev potreb razvite družbe in tega, da je nemogoče uresničevati interese naroda ter socializma v okviru birokratsko-etatističnih odnosov. Pri ter je vodstvo Komunistične partije dobilo vso podporo članstva, delavskega razreda in češkoslovaškega ljudstva. Protisocialistične struje na Češkoslovaškem niso mogle do živega koreninam in ljudstvu ter so ostale le stranski sad procesa, prav zato, ker so zavodne socialistične sile, s komunisti na čelu, uspešno opravljale svojo zgodovinsko vlogo. Zaradi tega udarec po Komunistični partiji, njenem vodstvu ter češkoslovaškem delavskem razredu, ki so edini nosilci socializma ter poročstvo napredka in socializma, ne pomeni pomoči socializmu temveč dušenje njegovega razvoja.

V boju za preobrazbo sodobnega sveta čedalje bolj prevladuje težnja po osvoboditvi narodov, po nacionalni neodvisnosti in po njihovem demokratičnem sodelovanju in združevanju na podlagi enakopravnosti, zoper vsako hegemonijo in izkoriščanje, zoper vse oblike monopola ekonomske, politične in druge moči. Komunisti morajo idejno tudi v dejanih bitih v prvih vrstah tega boja.

Intervencija petih držav varšavskega sporazuma v ČSSR je v hudem nasprotju s temi elementarnimi zahtevami in ponovno potrjuje, da blokovska politika ne zagotavlja niti pravičnega miru, niti neodvisnosti. Vztrajanje pri blokovski delitvi sveta nujno spodbuja k ustvarjanju interesnih sfer med velesilami, poraja pritisk, da bi se majhne države opredeljevale za velesile, ne pa za politiko premaganja hegemonije, nasilja in vmešavanja v notranje zadeve drugih narodov ter za enakopravno sodelovanje med narodi in državami. To prav tako pelje k čedalje večji militarizaciji, k temu, da se vojaška moč osvojava in izmika političnemu nadzorstvu. Na teh osnovah ni mogoče ohraniti miru in trajnejše stabilnosti na svetu. Zato je boj za premaganje blokovske razcepjenosti sveta bistveni sestavni del boja proti imperializmu, hegemonizmu in vojni. V politiki nevščanja se izraža odpor narodov, ki se čutijo ogrožene pred takšno prakso v mednarodnih odnosih; ta politika postaja eden izmed najpomembnejših činiteljev v boju za mir in enakopravnost narodov.

IV.

V razvoju socialistične družbe v Jugoslaviji zadevamo na enake in podobne zakonitosti protislova in pojave. Jugoslovanski komunisti so si vselej prizadevali, da bi skupaj z vsemi ustvarjalnimi silami naše družbe poiskali in dali odgovore, ki odpirajo perspektivo nadaljnega razvoja socializma.

Za osvoboditve dela in človekove osebnosti in proti birokratskemu etatizmu se borimo z razvijanjem samoupravljanja in neposredne socialistične demokracije.

Povezovanje interesov delavskega razreda in interesov narodov in narodnosti uresničujemo tako, da razvijamo možnosti za samostojen materialni in kulturni razvoj narodov, na podlagi enakopravnosti in za krepitve njihove solidarnosti in enotnosti.

— Z zagotovitvijo neodvisnosti naše države smo ustvarili možnosti za lasten svoboden in neoviran socialistični razvoj in s tem za aktivno sodelovanje v boju za demokratične odnose med narodi in za socialistično preobrazbo sveta.

— Z reorganizacijo in demokratizacijo ZKJ si prizadevamo, da bi se jugoslovanski komunisti čim uspešneje upirali vplivu etatističnega birokratizma in uresničevali svojo vodilno idejopolitično vlogo v skladu s sedanjimi potrebami, ki jih poraja razvoj samoupravnih socialističnih odnosov.

— Politiki sile, hegemonizma in pritiska v mednarodnih odnosih kljubujejo z bojem za enakopravne odnose in sodelovanje med narodi in državami, za politiko nevščanja, za aktivno in miriljubno koeksistenco med državami z različnimi družbenimi sistemi, za najširše sodelovanje in solidarnost z vsemi antimperialističnimi in demokratičnimi silami.

Na naši socialistični poti smo doživljali uspehe in neuspehe. Zveza komunistov in naša družba nenehno kritično preučujeta lastno socialistično prakso. Pridobljene izkušnje zagotavljajo našemu delavskemu razredu in našim narodom, da jim nobena druga pot, ki ni pot razvoja samoupravljanja in neposredne socialistične demokracije, ne more zagotoviti materialne blaginje, kulturnega napredka in razvoja družbenih odnosov, v katerih postaja delovni človek gospodar svojega dela in svoje usode. Vsaka druga pot bi peljala k stagnaciji ter k političnemu in ekonomskemu podrejanju.

Od izida in rezultata tega boja za uresničitev ciljev, vsebovanih v programu ZKJ, je odvisna stabilnost in čvrstost naše socialistične skupnosti in njenega mednarodnega položaja.

S široko in dinamično družbeno akcijo za poglobitev in uresničevanje stališč, izraženih v smernicah CK ZKJ, se je začela nova ofenziva Zveze komunistov in vseh naprednih sil družbe, ki naj pripelje tudi do krepitve in nadaljnega razvoja socialističnega samoupravljanja.

CK ZKJ ocenjuje da nas čaka obdobje zaostrovanja mednarodnih odnosov, oboroževalnega tekovanja in pritiskov na svobodo in neodvisnost narodov.

V položaju, katerega pričé smo, centralni komitej ZKJ posebej poudarja

1. Zveza komunistov Jugoslavije nikomur ne priznava pravice, da se z uporabo vojaške intervencije in kakršnikoli oblik pritiska samovolje vmeša v notranji razvoj in zadeve neodvisne dežele.

2. Zveza komunistov Jugoslavije odklanja kot popolnoma nesprejemljive vse argumente, s katerimi prihajajo na dan vlade petih držav varšavskega sporazuma, da bi opravičile invazijo v Češkoslovaško. ZKJ popolnoma podpira komunistično partijo, delavski razred in narode Češkoslovaške v njihovem boju za neodvisnost dežele in svoboden socialistični razvoj.

3. Zveza komunistov Jugoslavije zahteva, da se takoj konča okupacija Češkoslovaške in da izpustijo demokratične izvoljene predstavnike in voditelje narodov ČSSR in komunistične partije Češkoslovaške ter da ustvarijo vse potrebne možnosti, da bi od zunanje nič ne oviralo socialističnega razvoja Češkoslovaške.

4. Zveza komunistov in Socialistična Jugoslavija se bosta še naprej vztrajno borili za najširše sodelovanje s socialističnimi in vsemi drugimi antimperialističnimi in demokratičnimi silami in gibanji v boju za svobodo, mir in družbeni napredok, za enakopravne odnose med državami in narodi, za popolno spoštovanje pravice do samostojnega razvoja sleherne dežele in partije in za nevmešavanje v njihovo politiko in notranji razvoj.

V razvijanju odnosov s socialističnimi deželami ter komunističnimi in delavskimi partijami se dosledno držimo in se zavzemamo za uresničitev načel, izraženih v beograjski in v moskovski deklaraciji vlad in partij Jugoslavije in ZSSR 1955. in 1956. leta.

5. Zveza komunistov in socialistična Jugoslavija ne priznava nobenih sporazumov — odkritih ali tihih — o interesnih sferah, ki spreminjajo male narode zgolj v objekti politike s pozicij sile. Tako kot smo se uprli sporazumu v Jalti, s katerim so razdelili sfere vplivov velesil, tako se tudi danes upiramo siehernemu takemu sporazumevanju na račun drugih narodov. Zgodovinska praksa kaže, da je politika delitve interesnih sfer in hegemonije velesil ne samo nesreča za narode, ampak tudi nenehna grožnja za mir na svetu.

6. Danes smo tako kot tudi zmeraj doslej trdno odločeni, da z vsemi silami in sredstvi branim svojo neodvisnost, revolucijo in lastno pot socialističnega razvoja. Prizadevali si bomo za nadaljnjo krepitve obrambne sposobnosti in varnosti naše države. To je stvar vseh državljanov, vseh narodov in narodnosti naše socialistične skupnosti. Jugoslovanska ljudska armada, ki se je ustvarila in kalila v revoluciji, je pripravljena v vseljudski obrambi neomajno izpolniti svojo dolžnost.

7. S krepitvijo politične budnosti ter odločno, brezkompromisno akcijo se je treba postaviti po robu vsem potkusom, ki hočejo porušiti temelje našega sistema, ovirati naš neodvisen demokratični socialistični razvoj in spodkopavati enotnost naših narodov ter naših delovnih ljudi, pa tudi kakršnikoli provokativni akciji, ki bi slabila moč našega odpora ter vmešavanju s katerikoli strani.

CK ZKJ se zlasti obrača na mladino iz mest in vasi, naj se široko vključuje v družbenopolitično dejavnost in stopa v vrste ZKJ, da bi okreplili njeno udarno moč in ustvarjalno silo v nadaljnji izgradnji naše socialistične družbe.

CK ZKJ poziva vse državljane, vse družbenopolitične organizacije, predvsem Socialistično zvezo delovnega ljudstva Jugoslavije, Zvezo sindikatov Jugoslavije, mladinske organizacije in vse komuniste, naj vztrajno nadaljujejo ustvarjalno delo, naj si še naprej prizadevajo za najširšo politično mobilizacijo in enotnost delavskega razreda, kmetov, inteligence, vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti v boju za uresničevanje sprejete politike.

Rdeča luč za šolarje

Francosko društvo za prometno varnost Prévention Rutiére je razdelilo vsem podeželskim šolarjem rdeče reflektorske ploščice, ki so ponoči vidne 150 metrov daleč. Šolarjem jih bodo pritrtili na njihove torbice ali plašče.

Doživljaji fantoma

Morda bi kdo mislil, da je samo Anglija dežela Agathe Christie, Sherlocka Holmesa, in drugih. Pred kratkim so v Kranju vrteli film o Fantomu, po knjigi francoskega pisatelja Michela Allaina. Dvainosemdesetletni pisatelj se ponaša s tem, ki je do sedaj napisal nič manj kot 597 knjig. Natisnili so jih v več kot deset milijonih izvodih, prevedene pa so v dvaindvajset jezikov. V vseh teh knjigah nastopa Fantom, katerega slava je zatemnila celo ime svojega ustvarjalca.

Francozi so po teh knjigah posneli nekoliko filmov, v katerih nastopa Jean Marais. Junak doživlja vse mogoče. Leta 1914 je sicer pisatelj dopustil Fantomovo smrt, vendar je založnik zahteval, naj Allain s serijo o Fantomovih dogodivščinah nadaljuje.

V zadnji knjigi, ki je izšla v Franciji spomladi letos, je pisatelj Fantoma poslal na Luno. Vsebine zadnje knjige pa pisatelj noče izdati. Pravi, da bo knjiga objavljena šele po njegovi smrti.

BOGOMIL DEBELJAK

Izobčeni Ikarus

POSLEJ JE BIL V GRS-12 SPET VSE PO STAREM. FANTJE NISO BILI NIKOLI BREZ DELA.

UUUUA... UUUUA...

NAVEŽA ALPINISTOV JE IZGINILA NAD LEDENIKOM!

ŽE PRED 12 URAMI BI MORALI PRISPETI V BIVAK IN SE JAVITI.

ZA VSAK PRIMER POSLJITE SE PLEZALCE VKREGARJEVI SMERI!

Vsaj ta korist

Na obali pri Göteborgu na Švedskem je neki mornar v zadnjem trenutku rešil iz valov potaplajočega se fanta, ki je razgret lahkomišelno skočil v morje. Kasneje je mornar pravil, da fanta ne bi mogel rešiti, če ta ne bi imel tako dolgih las, za katere ga je rešitelj privlekel na obalo.

Priprave na »ohcet«

V londonskem živalskem vrtu pripravljajo sestanek dveh redkih medvedov rodu panda. Edinega samca imajo v moskovskem živalskem vrtu, edino samico v ujetništvu pa v Londonu. Že pred dvema letoma so hoteli pripraviti oba medveda, da bi mislila na naraščaj, vendar medvedka ni marala ženina. Vse skupaj je bilo zelo drago, saj so za nevesto Chi-Chi morali urediti poseben odde-

lek v letalu. Medveda sta se kake pol leta navajala drug na drugega v posebnih ločenih kletkah. Nekajkrat je prišlo do srečanja, vendar je bila medvedka nedostopna. Ženina je celo opraskala.

Mogoče bo drugi poskus zblizanja redkih medvedov prinesel toliko zaželeni naraščaj in morda bo medvedka prijaznejša, ko bo sprejemala An-Ana v svoji kletki.

Nevarnost preži na taksiste

Kdor se v Rio de Janeiru usede v taksi, mora vozniku povedati številko svoje osebe izkaznice in cilj poti. Voznik taksija te podatke vpiše skupaj s svojim imenom in krajem vstopa potnika v poseben obrazec, ki ga

potem odda prometniku ali na bencinski črpalki. Okoli 18.000 voznikov taksijev se je odločilo za ta ukrep, ker je bilo letos ubitih in oropanih že osemnajst njihovih poklicnih prijateljev.

Moderni svet povzročča bolezn

Zdravniki so na nedavni konferenci psihiatrov v Londonu ugotovili, da po vsem svetu neprestano narašča število duševnih bolezni. Tega so krive, vsaj tako trdijo zdravniki, mnoge pridobitve

modernega življenja.

Ugotovili so, da se ljudje starejše generacije le težko znajdejo v modernem svetu. Mladi ljudje pa skušajo skriti svojo zbežanost za mamili in pop glasbo.

Operacija udava

Osebe veterinarske postaje v Katowicach je imelo nemalo težav preden je lahko veterinar zarezal nož v udava. Mnogo so imeli opraviti že s privezovanjem velikega plazilca na operacijsko mizo. Močna žival se je vedno

znova izvlekla iz jermenov. Sele močna narkoza, ki so ji jo dali z injekcijsko iglo, potem ko jo je zgrabilo pet močnih mož, je kačo ukrotila. Veterinar je kačo operiral velik gnojni tvor.

Miha Klinar: Mesta,

Domo

III. DEL

Sam bo izvohal sled za njim! Sled, ki mu jo bo pokazala Uršičeva.

»Ona, da ona!«

In ko bo odkril sled, bo lahko in sodniki se mu bodo opravičili. Kakršnega gospodar s Kraguljevine odprla pot do ljudi, ki bodo lahko zaledje in ju obvarovali pred sleherni trenutek grozi.

Samo oprezati mora, kdaj bo šla Kobaridu.

»Sam bog daj, da bi bilo kmalu izgubljati časa.«

In res, kakor da so samemu bogu gleda v sivni oktobrskega dne na in ni obložena s košarami kakor brčkone namenjena proti Kobaridu.

»Če o volku govoriš, pride,« v brke, nato pa, ne da bi kaj rekel, Kadorna in ga pripne na jermen. Sed pot za Uršičevo Roziko, se spomni, da svojo lovsko puško. Kdo ve, če je misel takoj izpljune s slino, ki se čenju žvečilnega tobaka. »Nič! To dezertarje je vendar njihov posel...«

S takimi mislimi sledi Roziki...

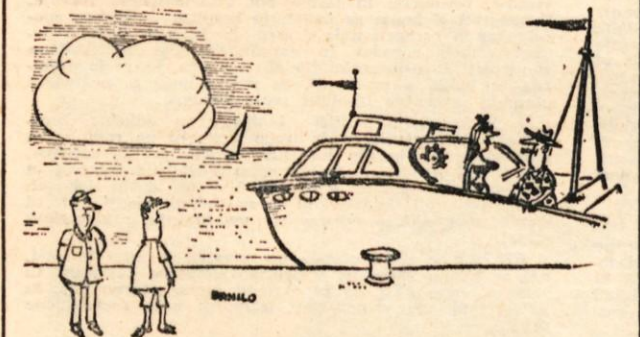
8

Pot je dolga, oktobrski dan nepokrajino. Temni so, sivi kakor stara plasti, ki prepuščajo samo somračno neskončno dolgemu mraku in človek hip znočilo. Toda noči še ne bo tak nagnil globoko v popoldan.

In prav je tako, saj bi drugič najmlajšo iz oči, saj je hitra kakor haja, se kmet Kragulj vselej zboji, in naglo pospeši hojo, da bi mu ne

— Pogledjte no, kakšen čudovit klobuk!

— Pogledj ta trikotnik: on, ona in njegov denar.

SOBOTA, 24. AVGUSTA, OB 20. URI PRED
PREŠERNOVIM GLEDALIŠČEM V KRANJU:

Lirika miru

PRIDITE!

POSLUŠAJTE!

SODELUJTE!

France Prešeren

ZDRAVLJICA

Spet trte so rodile,
prijat' lji, vince nam sladkó,
ki nam oživlja žile,
srce razjasni in okó,
ki utopi
vse skrbi,
v potrtih prsah up budi.

Komú najpred veselo
zdravljico, bratje, č'mo zapet?
Bog našo nam deželo.
Bogi živi ves slovenski svet,
brate vse,
kar nas je
sinov sloveče matere!

V sovražnike 'z oblakov
rodú naj naš'ga treščí grom!
Prost, ko je bil očakov,
naprej naj bo Slovencev dom;
naj zdrobé
njih roké
si sponé, ki jim še težé!

Eдинost, sreča, sprava
k nam naj nazaj se vrnejo!
Otrók, kar ima Slava,
vsi naj si v róke sežejo,
do oblast
in z njo čast,
obilnost bodo naša last!

Bog živi vas, Slovenke,
prelepe, zlahtne rožice!
Ni take je mladenke,
ko naše je krvi dekle;
naj sinóv
zarod nov
iz vas bo strah sovražnikov!

Mladen'či, zdaj se pije
zdravljica vaša, vi naš up!
Ljubezni domačije
noben naj vam ne usmrtí strup;
ker po nas
bode vas
jo srčno branit' klical čas!

Živé naj vsi naródi,
ki hrepné dočakat' dan,
da, koder sonce hodi,
prepír iz sveta bo pregnan,
da rojak,
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!

Nazadnje še, prijat' lji,
kozarce záse vzdignimo,
ki smo zato se zbrat' li,
ker dobro v srcu mislimo.
Dokaj dni
naj živi
Bog, kar nas dobrih je ljudí!

KAREL MARX — FRIDERICH ENGELS — 1848

Manifest komunistične partije

IZ UVODA

Strah hodi po Evropi — strah komunizma. Vse sile stare Evrope so se združile za sveto gonjo proti temu strahu — papež in car, Metternich in Guizot, francoski radikali in nemški policaji.

Kje je opozicijska stranka, ki bi je njeni vladajoči nasprotniki ne bili razkričali za komunistično, kje je opozicijska stranka, ki bi tako naprednejšim opozicionalcem kakor svojim reakcionarnim nasprotnikom ne bila zalučala nazaj sramotilnega očitka komunizma?

Dvoje izhaja iz tega dejstva.

Vse evropske sile že priznavajo komunizem kot silo.

Skrajni čas je, da komunisti pred vsem svetom odkrito razložijo svoje nazore, svoje cilje, svoje težnje in da pravljici o strahu komunizma postavijo nasproti manifest partije same.

Sodelovali so

PESNIKI:

Marijan Murovec
Milan Pečnik
Branislav Stefanović — Alas
Polde Sajn
Marijan Stancar — Monos
Ciril Zlobec

RECITATORJI:

Milica Rupnikova
Minka Oblakova
Niko Goršič
Jože Kovačič
Ladislav Mraz
Marijan Murovec
Tine Oman
Pavle Rakovec
Cveto Sever
Božo Sprajc

Okupacija Češkoslovaške! Nemir v Evropi, nemir v celem svetu! Morda nismo bili nikoli tako blizu svetovnemu vojnemu metežu, kot smo tokrat. Tisoči, stotisoči, milijoni ljudi se s protesti upira nesmiselnemu početju nekaterih političnih voditeljev.

Kaj prinaša vojna? Bedo! Ponižanje! Stisko milijonov!!! ...

In mir? Zagotovitev posameznikom in milijonom, zagotovitev gole eksistence slehernemu izmed nas. In ne le gole eksistence, veliko več prinaša mir — možnost delati, ustvarjati... Lirika miru! Lirika ki se poraja v miru, lirika protesta, lirika, ki iz nemira in bojzani pred umičenjem izpoveduje silovito željo po ohranitvi.

Vojna! Afrika, Azija, Evropa, nemiri v Južni Ameriki, rasni nemiri v Severni Ameriki... Nasilje in teror na eni strani in akcije za mir na drugi.

Človek-umetnik, ustvarjajoč z dletom, besedo, čopičem, pesmijo, sledi svojemu času, črpa iz njega motiv in izpovednih vzgibov. Čudno bi bilo, če bi ga ne vznemirjal ta čas, če bi se zapiral zgolj vase in se umikal tem zunanjim manifestacijam človeštva.

Protesti! Protest proti nasilju nad človekom, protest proti vsemu, kar posega v temeljno človekovo pravico — živeti. Naj se misli razhajajo na vse strani, naj delajo ljudje to ali ono, naj menijo filozofi o človekovem poslanstvu ali neposlanstvu, bivanju ali nebivanju, tako ali drugače, resnica je, da iz preprostega dejstva, da človek živi, izhaja sleherna od naštetih stvari. In če sežemo po človekovem življenju, potem odstranimo misel. To pa obenem pomeni tudi resnični konec.

***

V soboto, 24. avgusta ob 20. uri so pesniki brali pred Prešernovim spomenikom v Kranju svoje pesmi in recitatorji recitali poezijo, napisano v prejšnjem stoletju, pred petdesetimi leti, lani, pred nekaj dnevi, urami... V vsem, kar so povedali pesniki, kar so prebrali recitatorji, pa je bila prisotna misel, misel o miru, sožitju, bratstvu, resničnem prijateljstvu med ljudmi. Tudi misli o zadnjih dogodkih na Češkoslovaškem so odzvanjale v pesniškem jeziku.

***

V pričujoči publikaciji objavljamo izbor predvsem tiste pesmi, ki so s svojo tematsko in miselno vsebino še posebej naletete pri gledalcih na ugoden odmev. Da pa bi bila podoba o LIRIKI MIRU za vse tiste, ki v soboto zvečer niso sledili, popolnejša, objavljamo tudi nekatere pesmi iz sodobne češkoslovaške poezije, ki so jih prav tako brali recitatorji.

***

Nemara bo v nekaterih pesmih najti tudi takšno ali drugačno napako, okorelost in neprečiščenost pesniškega izraza. Prav! Vsi, ki smo sodelovali, smo se zavedali, da v šestintridesetih urah, kolikor smo jih imeli od ideje do realizacije, ne bo moč napisati pesmi in se pripraviti na recitacije tako kot sicer. Toda iskrenost z naše strani, pripravljenost vseh, ki smo jih zaprosili za pomoč, da nam pomagajo, in ne nazadnje solze v očeh Čehov in Slovkov, ki so se zatekli v stiski v Dijaški dom v Kranju... vse to naj tisti, ki bodo s kritičnim očesom brali, skušajo pri svoji presoji upoštevati.

***

Naj se ob koncu v imenu občinske organizacije Zveze mladine Slovenije, kot sodelujočih pri organizaciji in izvedbi Lirike miru, zahvalim časopisnemu podjetju Gorenjski tisk in redakciji časnika Glas, ki nam je omogočila objavo pesmi in odstopila prostor na straneh svojega časnika.

Božo Sprajc

Milan Pečnik

vino in kruh

daleč je dan
ko sta oče in mati molila
v postelji hvalila in prosila
gospoda boga
in je bila mati blagoslovljena
in me nosila uslišana
z velikim trebuhom
da so otroci zijali vanjo
in se dregali pogled jo
in se smejali
in ti žena boš nosila
in v bolečinah boš rodila
spravno daritev gospodu bogu
žgalno jagnje Gospoda Cloveka

vino in kruh
si rodila telo brezmadežnega sina
telo brezmadežnega
si me došla da bi postal velik
da bi me nasitila
si me učila da bi hodil
da bi ne odšel
si mi umivala oči da bi gledal
da bi iskal našel
vino in kruh
so mi dajali dnevi v koledarju
dnevi v koledarju
so mi dajale ure v dnevih
dnevi in ure
ure v šoli lekcije
ure pri igri zabavno
ure pri stroju pri delu
ure z dekletom ljubezen
ure samote žalost
pijane ure pozabljanje
polnočne ure v zvonikih
vse te ure ki so moje,
vino in kruh
vino in kruh
ki ga zauživam ker sem lačen
ker sem žejen
ker sem nenasiten
ko mi pridigar z lece oznanja
v imenu boga očeta in sina
in tako dalje
ko molim v prostranosti časa
v imenu mene in tebe in tebe
v imenu nas v imenu nas
vsaj enkrat v imenu človeka
vino in kruh
zauživam ga
jem da se prenamem
pijem da se prenapijem
ker nikdar ni dovolj
vino in kruh
pravljica

nekoč boš čisto sam
in ti bo nekdo ponudil
vino in kruh in rekel vzemi
brat
in ti boš vzel
vino in kruh in rekel hvala
brat

Branislav Stefanović — Alas

DOLAZITE LI SA PRAVOM

Dolazite, dolazite
sa pravom
bar tako kažete
a u stvari
prava nemate.
Dolazite da pomognete
jednom narodu
a vi mu stvarate
još veče teškoče.
Dolazite
da vodite komunizam
pravim putem
a vi ga zavodite.
Dolazite
da pomognete
ideje Marksa, Lenjina
a vi sprovodite
Staljinovo geslo.
Dolazite, dolazite
sa pravom
bar tako kažete
a u stvari
prava nemate.

BUDIMO ZADOVOLJNI

Budimo zadovoljni
što Lenjin nije živ
budimo zadovoljni
kažem
a znam da nam
srca tuguju za njim.
Da je on živ
zgrozio bi se
pred ovakvim gnusnim
potezima njegovih učenika.
Zgrozio bi se
pred sramotom socializma
koja se sada dešava.
Budimo zadovoljni
što Lenjin nije živ
budimo zadovoljni
kažem
a znam da nam
srca plažu na njim.
Da je on živ
komunizam ne bi išao
tim putem
ne bi bežao
od načelnih prava
ne bi zgrozio
sve pravedne ljude sveta.
Budimo zadovoljni
a plaćimo za njim.
Plaćimo!
Plaćimo!
Plaćimo!

IZ SODOBNE ČEŠKOSLOVAŠKE POEZIJE

Jana Štroblova

POPLAVLJENO MESTO

Samo še čakamo, kdaj se zgane park,
mesto je poplavljeno,
sodavica šumi, stojnica pluje pod plahto,
španski bezeg je na pohodu

Ljudje so ji ukazali — a pomlad se ne zmeni, ne ne

Modri so, marsikdo marsikaj ve, ve tisoč resnic,
kot da je dan za nočjo
da bi že moralo zeleneti
pa ne,
Ne razumejo, nekdo pomenljivo pravi
Zdi se, da pod skorjco miruje

Potem se park zgane
in spet jim je naenkrat pravtako samo po sebi umljivo
kot vsa prejšnja leta
Vzdigne se gladina galebov,
krik rek

Ne vedo, da bi moglo travi še zdaj priti na misel,
da bi se oprijela s koreninami in ne rasla;
smolo imam v ljubezni, zato to vem

Moralo bi že zeleneti,
pozabljam tvoj obraz

In prst je izplavila nežnost trav,
še ni pozabila
te svoje trave

Glejmo, glejmo, moralo bi biti zeleno in je.

Jiri Kolar

NIC BREZ VZNESENIH BESED

Najprej so nas jih naučili napihovati kakor črevo ali balone,
potem so nam rekli,
da so skledice za igro s peskom v parkih,
z blatom na bregovih rek in s snegom pozimi,
kasneje so ukazali
nositi v njih čitanke, črnilnike in risalne deske.
Ko smo odrasli šoli
smo jih prekrstili v torbe za orodje in navadili smo se jih uporabljati
za denarnice

Pritekla je kri.

In danes —
so pozabili, da so dih, pesek, blago, sneg, črnilo, les,
orodje, denar in kri pustili tako neminljive znake,
da lahko čistost,
ki naj jo vdahnemo svojim besedam,
smejemo.

sprejme pijanec, ki ga zdrami udarec po glavi, kozarec svežega
mleka

Jiri Pištora

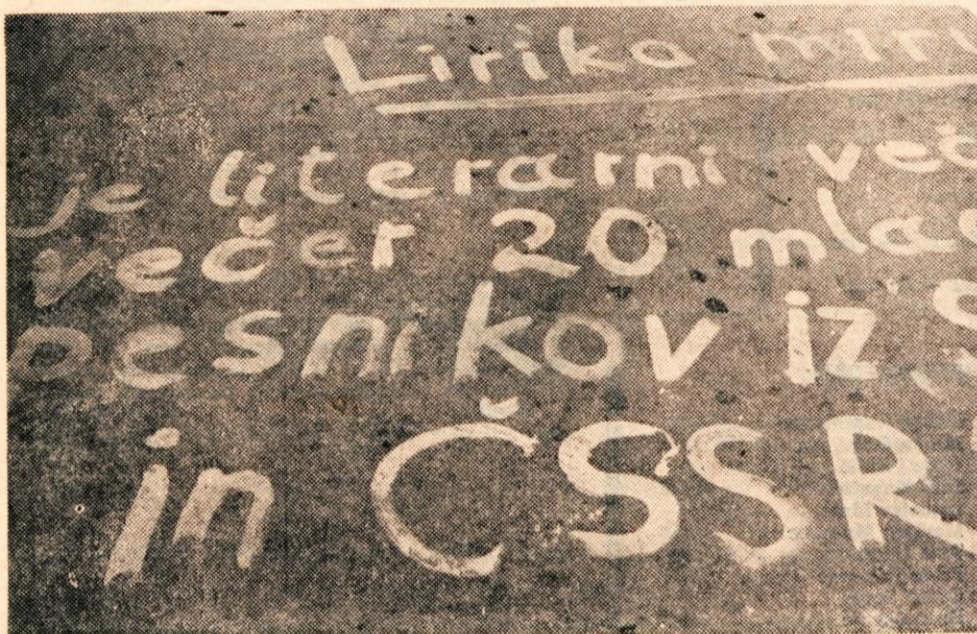
JESEN

Poglej skoz okno in vprašaj sonce
kam gre.
Vprašala sem in sonce je reklo:
Ptice grem štet.

Vprašaj ptice, visoke ptice,
kam lete!
Vprašala sem in ptice so reklo:
Letimo štet listje, ki pada.

Poglej in vprašaj še listje,
kam pada.
Vprašala sem in listje je reklo:
Padam,
kar tako,
okoli tvojega okna padam,
da bi ti bilo otožno lepo,
ker pada listje.

ZBRAL IN UREDIL BOŽO
SPRAJC, ODGOVOREN
ZVONKO FILIPOVIĆ

Branislav Stefanović — Alas   Marijan Murovec

MIR

Mir!
Mir!
Samo mir želimo.
Čujete li nas
samo mir
mir koji donosi srečo
svoj deci sveta,
svoj omladini
svim ljudima sveta.
Mir
bratstvo, ljubav među narodima,
jednakost!
Pravdu
čujete li?
Mir!
Mir!
Mir!

OGNJENI OBLAKI

Zvenket na ulicah
pesem ptic
pod vlažnim zelenjem gozdov
svežina v sladki simfoniji
jablanovih vrhov
plameni
plameni v mestnih vratih
plameni v valjarnah v Sleziji.

Poti
polne ljudi polne ljudi
polne ljudi
domačih
in tujecev s petih strani
dolge poti zastrtih obzorij
poti vabljevih nad
nemočnih rok
ognjena igra
svobode ritem
tam — tam
igram
Svoboda v barvi
svoboda v svetlobi
Svoboda v zvoku
svoboda v gibanju
svoboda v krvavečih ranah nedolžnih
Svoboda!
bolesten glas nesvobodnih ljudstev.

Ladislav Mraz

GOBICA

Tema
pusta noč
odmev osamljenih korakov
bežečih pred sencami strahov
zapuščena preddverja
porušeni oboki
polne kante smet
in dimnik k. v nebo strmi
kot da bi klical živim
bežite
gobica je zrasla na obzorju
Atomska gobica ...

PETNAJST ZELENH BARETK

V jarku polnem rdečega peska
petnajst zelenih baretk
nemo strmi v sivo nebo
baretk niso več zelene
so krvave
in krvave bodo pokopali
toda teh petnajst krvavih baretk
bile so zelene
še vedno išče kri
tekla bo
toda njihova
sedaj pa jarek poln rdečega peska
vpije v nebo
tukaj gnije petnajst krvavih baretk

BRATJE — DUBČEK, SVOBODA — ČEHOSLOVAKI

Kadar se tájata led in megla,
v peščene sanje blódi spoznanje—
Češkoslovaška je okupirana!!!

Prilika mirú ...

Svet gróze in strahú je mrtva tvorba
žalostne resnice, da vse ni prav — ni res,
je mrtva ptica utrjnene kresnice; blaga borba.
Kri ni žveplo — na udar se kúje svetloba jutra
in vse kot prej svári nas da je, da móra biti — res!

Kaj se v pravici utaplja, kaj mrvi val resnice,
če pada skozi vrtnec zlá svoboda na dno bratstva —
komu od njih zdaj mar je Čelakovsky, Kollar, Neruda — Má ch a,
ko pozabili so — pred kom svári jih Dostojevski, Puškin, Lermontov,
Turgenjev, Gogolj, Tjutčev, Tolstoj, Gorki, Blok, Majakovski,
ko ne vedo več — kaj pravi Jesenn, kaj Pasternak postavlja
na tla, ki jih Hitler in Stalin uničujeta — še danes ...

Dovo!j je človek doživel, da vé, kako piše se — pravica!

Zanámcem zaman bodo poskušali ustvarjati bajko,
ki so jo nam pred dvajsetimi leti vsiljevali —
sovjetske Rusije ni več kot je bila;
Marxa, Engelsa — Lenina so izdali
in kar ustvarjata moč in sila — so bolne sanje,

ves svet grmi — svoboda ČESKOSLOVASKI!

=marijanštancar-mónos=

VI KOMUNISTI

Zar vi?
Vi!
Vi!
Koji nosite komunizam
na svojim plečima.
Zar vi?
Vi!
Koji vodite radničku klasu
u bolji život.
Zar vi?
Vi!
Koji ste ideal svih partija
zar vi?
Da nas tako osramotite.
Zar vi!
Vi!
Vi!
Da budete imperialisti,
okupatori.
Zar vi?
Sramoto svih nas
svih onih koji nose partiju u srcu,
svih onih koji nose pravdu u srcu,
svih onih koji žele napredek čovečanstva.
Zar vi
da nam naneseš takav bol.
Dali ste vi
lažni komunisti,
lažni borci za jednakost,
lažni borci za radnička prava,
lažni naslednici Marksa, Engelsa, Lenina.
Zašto nas osramotiste?
Zašto?
Zašto?

PRAPOR SVOBODE

Kako ste zdaj — bratje, spoznali, kaj je zastava krvi,
glejte — vsi smerokazi vam kažejo pot: — Moskva!
Delavci vsega sveta so jo dokraveli, pot skupne brvi.

Mimo eksploziva, dima in krvi glejte — podobo k r u h a!!!

Velikoruski imperij je zatajil sinove svobode, pravice, resnice,
agresivni potuhnjenici — vazali smrti dvigajo kopje nasilja
in Karlovj Vary, Usti, Česká Lipa, Jablonec, Šumperk, Ostrava,
Žilina, Michalovce, Spišská Nová Ves, Kolarovo, Nové Zámky,
Bratislava, Brno, České Budějovice, Pízen in P r a g a
drhtijo pod koraki mrtvaškega bobna ...

Hijene, šakali, kojóti imajo najéženo dlako ob duhu krvi!

Politika sile — tanki, letala, velesila in štiri krvave dékle;
zakaj ste prišli — pravi mali človek, ki je delal, gojil vrt
in čakal plačo, kct milijarde drugih po vsem svetu.

Socializma ne bosta ustvarila ogenj in meč!

Delitev vpliva dveh velikih tlačih ves mali svet,
Pavlovski se je osmešil kot popárjena lisica —
nič upognjenih glav, nič pohójenih duš, nič src razdvojenih.

Kdo bo vrnil življenje mlademu fantu, ki je dal življenje zastavi!?

Monolitnost — ČLOVEK se je brez strahu vsedel pred tank,
človek z naloženim dvakratnim bremenom zgodovine, ki se ponavlja,
pa da se tudi ne bi smela; dostojanstvo človeka bo zmagal!

ČLOVEK — 1948 JUGOSLAVIJA, 1968 ČESKOSLOVASKA!!!

Beograd — Praga, eno in isto, enotnost je v tem,
da človek človeško ČLOVEK postane,
v tem je vsa draž humanizma, je pot iz demokratičnega socializma,
ki ga ne sežgejo metalci plamenov, ga ne pohodijo tanki,
nobena čelada ne varuje glave pred svobodno mislijo,
noben varnostni ščit ultimata ne oklepa srca,
da ne bi težilo k ljubezni —
sočloveka ubiti?

Komu, zakaj, — po kakšni pravici; resnica je ena
in ostane kot je bila — osvobodite ČLOVEKA!!!

Hitler je — mrtev!

Stalin je — mrtev!

Človek, ČLOVEK se prebujata in bo -- živeli!

=marijanštancar-mónos=

Ciril Zlobec

TRI POLITIČNE PESMI

BREZ PRIHODNOSTI

Brez kruha znali smo živeti,
v kos kruha upajoč;
brez svobode znali smo živeti,
v svobodo upajoč;
brez ljubezni znali smo živeti,
v ljubezen upajoč;
znali smo živeti brez prihodnosti,
v prihodnost upajoč;
Upanje smo
kakor dih življenja,
revni in bogati dedovali
iz roda v rod.
Tudi kadar smo obupovali,
smo v ubupju le potrjevali
svoje izgubljeno upanje.
Zdaj doživljamo poslednje otroštvo
vseh dosedanjih dob
in prvo otroštvo nove dobe,
ki je ni,
ne našega otroštva v njej.
Zdaj prvokrat mi sami smo prihodnost
in hkrati prvokrat brez upanja
v prihodnost.

BESEDA

II

Zdaj, ko najdeš že za vsako stojnico preroka
ni več besede, ki bi šla pred nami.

Z besedami v rokah,
z besedami pod pazduho,
z besedami na hrbtu,
z besedami na glavi,
z besedami, ki si zatakemo jih za klobuk,
da smo lahko vsaj malo hoj-la-li,
z besedami v nasmehu,
z besedami v pogledu,
z besedami v trebuhu,
z besedami v priklonu, v stisku roke,
z dišečimi besedami v gumbnici,
z večerno belimi besedami v sprejemno črni obleki,
z besedami na riti v žepu zlizanih kavbojk,
z besedami že po vseh žepih,
z besedami, besedami, besedami
krošnjarimo med sabo

in ne najdeš več besede, ene same,
ki bi šla pred nami.

IZ SODOBNE ČESKOSLOVASKÉ POEZIJE

Miroslav Holub

POUK

Vstopa drevo, se priklanja, reče:
Jaz sem drevo.
Kane črna solza neba in pravi:
Sem ptič

Bliža se

po nitki pajčevine
nekaj kot ljubezen
in reče:
Sem tišina.

Tedaj pa se razšopiri za mizo
narodnodemokratski
konji v telovniku
in ponavlja,
medtem ko striže z ušesi na vse
strani
ponavlja in ponavlja:
Jaz sem motor zgodovine
in
mi vsi
ljubimo
napredek in pogum
in
srd bojnikov.

In izpod vrat razreda
se v tankem curku
pocedi kri.

Zakaj začenja se
pokol nedolžnih otročičev.

Razglas

OB FRANCOŠKI INVAZIJI NA VIETNAM 1860...

Ne bomo pustili, da bi podgane in krokerji
umazali našo pot, osvetljeno od sonca in lune.
Ne bomo pustili, da bi psi in kozli onečedili
naše reke in gore, sijoče v njihovi svetli gloriji.

Imeli smo svoje kralje in dede,
možje in žene so živeli v miru,
npravni red je vladal v veselje vseh nas.

V naši deželi, kjer se živeli naši očetje,
so bili naši domovi mirni in lepe naše šege in naši običaji.

Zdaj pa prihajajo oni, divji in okrutni,
sejoč vsepovsod žalost in uničenje.
Kadarkoli se ozremo na palico gorečega kadila,
ali si nalijemo skodelico čaja,
ali vržemo pogled na košček zemlje ali studenec ali rastlino,
se nam trga srce od bridkosti.

Gorje, njihove puške,
bruhajoče ogenj iz dvocevka,
prinašajo s seboj to divjaško
pustošenje —
njihova trikolora je zastava barbarstva.

Marjan Murovec & Božo Šprajc

DRUGA HUSOVA GRMADA

Ledena plavut roparske
ptice
je šinila čez to malo
zemljo
s kremplji se je zasekala
vanjo

Crni tanki pred Husovim
spomenikom
grozeči tanki ki bodo
pohlevno zgoreli

Vse se vzdiguje
in dviga

Množice
množice
množice

kri je rdeča

Kdo bo vkoval
misel človeka

Jutrišnji dan
bodo tanki
le kos pločevine

V rdečem ritmu divje plete
razpleta plamen
svobodnem življenju
tedaj ga udri ognjeni val
in zdaj umira

Z golimi telesi so ustavljali tanke
Branili so se s krvavo zastavo

NAZADNJAŠKE PESMI

3

»Revolucija žre svoje otroke...«
Nam pa so otroci dragi
že zato, ker so otroci:
zlate črke njihovih imen
nam svetijo iz roda v rod;
ko potemniijo,
jih novi, veliki otroci
s svetilnikov vešal in barikad
spet pozlatijo s svojimi življenji,
da svetloba v nas ne ugasne.

Težko bo tipal skozi mrak
najsvetlejšega vseh vekov
kdor za nami bo prišel —
v njem otroci žre svoje revolucije...
In mi, ki ljubimo,
smo s strahom nehali ljubiti te otroke:
pozlato z njihovih imen,
ki sami v revolucije so jih vklesali,
njim pred očmi
izpira naš prezir
v vse bolj divjih pljuskih.

Prevozna sredstva in romanja pred 60 leti v okolici Cerkelj (1)

Objavljamo prispevek našega dopisnika Antona Zorman, ki zdaj živi v Rodici pri Domžalah, rojen pa je na Brniku. Za našo rubriko je napisal še precej zanimivih spominov iz svoje mladosti; tokrat piše o prevoznih sredstvih pred približno šestdesetimi leti v okolici Cerkelj in o tedanjih romanjih, kmalu pa bomo objavili tudi njegov zapis o običajih ob smrti. Prosimo tudi druge dopisnike, da o najrazličnejših prevoznih sredstvih (vozovi, cize oz. kimpeži, sani različnih oblik, vozički, priprave za prenašanje bremen oz. tovara, npr. koši itd.) obširno poročajo iz svojega kraja. Zlasti ne pozabite na imena, zapisana natančno v narečju, na podroben opis vozila (če imate možnost tudi s fotografijo), na opis njegove funkcije (za kaj vse so ga uporabljali in ob kakšnih prilikah), na velikost, koliko so lahko naložili nanj, kdo je vozila izdeloval in za kakšno ceno (pa seveda kdaj), kdaj so stara vozila nadomestila nova (npr. star voz — voz z gumijastimi kolesi) itd. Prav tako je potrebno natančno zapisati domača imena za vse posamezne dele voza. — Pa še nekaj s tem v zvezi: kakšna so bila včasih pota, steze, kako so jih ljudje imenovali (domača, ledinska imena), kako so jih popravljali, običaji s tem v zvezi, kdo je bil odgovoren za popravila in za vzdrževanje naploh ipd? Zapišite imena za posamezne poti v vaseh in skupaj ugotoviti, od kje izvirajo. Kako je s potmi na polju? Ima vsak kmet svojo pot ali pa so poti skupne? Kako vozite npr. gnoj na njivo: po meji ali po njivi? Če po meji, čigava je meja, kdo je kosi? Zanimivi so tudi prehodi čez vodo — po plitvinah ali prek mostov: opišite, kako je s tem pri vas! — No, zdaj pa pogledjmo, kaj nam je napisal Anton Zorman!

V okolici Cerkelj, kjer sem se rodil tik pred koncem 19. stoletja (prvič sem šel v šolo leta 1902), takrat nismo poznali avtomobilov in letal, ampak le domača, kmečka

vozila: tajsel, lojterski voz, ta mal voz, imenovan tudi zapravljivec, kimpež (tudi čimpež) ali ciza. Kimpež ali ciza smo imenovali vozilo na dveh kolesih, ki ga je samo-

tež lahko vlekel en sam človek, če pa je bila teža le prevelika, ga je nekdo drug zadaj potiskal tako, da se je s svojo težo upiral vanj. Še manjša vozila od kimpeža so bila na štirih kolesih za lažje prevoze; imenovali smo jih kolica (kolca). Med drugimi so služila tudi za prevoz majhnih otrok na polje, če je bila gospodinja zaposlena na polju in otrok ni imela komu pustiti v varstvo doma. Naložila je otroke na kolca, zraven postavila velik dežnik in hajde na polje; tam pa je dežnik razpela, da je zavarovala otroke pred močnimi sončnimi žarki.

Tajsel je voz večje vrste, kakršne so imeli le večji kmetje, gruntarji smo jim rekli včasih. Uporabljali so jih za prevoz nevestine bale pri svatbah, za prevoz žita v Kranj k odkupovalcu, za prevoz vina gostilničarjem v večjih sodih, tudi vinskim trgovcem na debelo itd. Ti vozovi so morali biti vedno lepo očiščeni, pobarvani in namazani; že prazni so bili precej težki.

Lojterski voz je služil vsakemu kmetu za prevoz vseh vrst poljskih pridelkov, steljce, vejevja iz gozda itd. Voz

se je dal razstaviti in poljubno podaljšati ali skrajšati. Če je kmet voz potreboval za prevoz gramoza, je nanj namestil cestno trugo; za prevoz krompirja je dal nanj gnojni koš, pa tudi cestna truga je bila dobra, vendar le za manjše količine. Koš je služil tudi za prevoz gnoja na polje (zaradi tega se tudi imenuje gnojni koš). Lojterski voz brez lojter, po potrebi raztegnjen, je služil za prevoz hlodovine, še posebej daleč raztegnjen pa za prevoz celih dolgih smrek, vendar je to prišlo v poštev le, če so za kakšno priložnost potrebovali in postavljali mlaje, za katere so morale biti smreke čim daljše; prevoz takih dolgih dreves je bil precej naporen, posebno na ovinkih.

Voz lojtrce ali zapravljivec so uporabljali le za prevoz manjših stvari, npr. za prevoz sveže hrane za živino, krme za prašiče; predvsem pa so zapravljivec uporabljali za vožnje na sejme v Kranj, Kamnik ali Ljubljano, za razne obiske k sorodnikom in za druge opravke. Zapravljivci so bili dveh vrst: čisto navadni s trdimi sedeži, brez vzmeti («fedrov»), pa tudi boljši z vzmetmi in z usnje-

nimi tapeciranimi sedeži. Zato so jih gotovo tudi imenovali zapravljivec, saj ti vozovi niso bili izkjučno prometna sredstva za potrebe kmetijstva, temveč tudi za razne obiske, sejme, romanja.

Vozove vseh vrst so izdelovali kolarji, ki so jim na splošno rekli bognarji od nemškega Wagner), seveda v kooperaciji z vozovnimi kovači, tapecirarji in pleskarji.

Razcn teh vozov so bile še sanke (sani), ki pa jih danes na cesti skoraj ni več videti, vsaj na cestah prvega in drugega reda, ki jih takoj zorjejo s snežnimi plugi do asfalta. Razen sani so bile še tako imenovane šlite; pozimi so nadomeščali koleselj, uporabljali so jih za razne svatbe, za obiske, vožnje razno vorojencev h krstu itd.

Anton Zorman

(Naprej prihodnjic)

Gorenjski kraji in ljudje

ste in razcestja
vina
156

o pokazal sled žandarjem!
mlajša sama...

stem vrgel dokaz. Glavar
ov ugled bo zopet ugled,
uži, in naposled se mu bo
gali njegovima sinovoma v
ti jima tam doli na Piavi

et Uršičeva najmlajša proti
keli, ker ve, da ne sme več

egove misli dopadljive, za-
Uršičevo. V črno je obleče-
adno. Toda, od doma gre,

ra skoro z zadovoljstvom
nusti hišo, odveže z verige
cesti, ko že ubira s psom
bilo dobro, ko bi vzel tudi
bo potreboval, pomisli, a
e nabrala v ustih ob žve-
opravijo žandarji! Loviti

n. Oblaki visijo nizko nad
mec, zbiti v goste, debele
kobo. Dan je bolj podoben
se ne začudil, ko bi se ta
malu, čeprav se je čas že

zdvajni izgubil Uršičevo
da jo človek komaj do-
Uršičevo skrjuje ovinek,
in zamešala sledi, čeprav

se drugače žene za njo oprezno in v nesumljivi razdalji kakor na lovu za divjačino.

Taka neenakomerna hoja pa ni lahka, Kragulj ni več mlad, da bi se lahko poganjal za srno kakor kak srnjak. Srce mu divje razbija. V senca mu kljuva kri, kakor da mu bo zdaj prekljuvala močno utripajoče žile, preko katerih se napenja koža v boleče grebenčke. Pri njegovih letih (tega se kdaj pa kdaj popolnoma jasno zave) bi se človek ne smel več tako naglo gnati po cesti, ki ni povsod ravna in gladka. Jarkasta je in mnogo slabša kakor lani ob proboju soške fronte in begu italijanske vojske.

Avstrijski proboj in italijanski umik se cesti še vedno poznata. A še bolj se ji pozna, da je že celo leto ni nihče popravil. V zadnjo so jo septembra lani popravljali italijanski vojaki. Ti so znali skrbeti za ceste. Tule, se spominja Kragulj, je bila taka, kakršna ni bila niti v predvojnih časih.

»Zidan bel trak ali razgrnjena ogromna bala belega platna, bi človek lahko rekel.«

In trdna je bila.

»Trdna kakor izglačen beton!«

Da, taka, čeprav so jo z avstrijske strani fronte skoro sleherni dan obstreljevali in jo marsikdaj tudi zadeli z najtežjimi topovskimi granatami. Včasih so zavezale v njej prave lijakaste vrtače, a čim so topovi utihnili, že so bili vojaki pri delu in ji zalizali rane, da je bila zopet trdna in gladka, kakor da se je ni dotaknilo še nobeno stopalo ali kopito ali kolesa težkih vojaških topov in drugih vozil, kaj šele, da so jo orale granate.

»Dve leti in pol je bila tale cesta zares cesta,« izsope Kragulj in razmišlja, da bi lahko tudi zdaj poskrbeli, da bi bila kakor pod Italijani, saj je dovolj italijanskih ujetnikov. »Kakor listja in trave jih je! Lahko bi jo popravljali,« se jezi Kragulj nad kontanjasto cesto, ki je že leto dni taka, kakor da bi jo dan za dnem mesarile in dolbele granate manjšega kalibra. Človek se le težko peha čez te kotanje, ne da bi se skoro pri slehernem koraku ne spodtikal.

Pa se mora.

In to naglo, kakor da mu gori pod nogami. Znoj kar puhti iz njega, a korak mora obdržati.

»Deklina prekleto, kako se žene! Srna, zares prava srna...«

Rozika zares hiti, ne da bi se ozirala. Ko bi se, bi morda postala oprezna, ko bi v somraku za seboj zagledala Kragulja, da ji sledi. Niti enkrat se ni ozrla za seboj, čeprav so za njo že vsi kilometri, dolgi kilometri med Borjano in Kobaridom. Predse strmi, ne da bi kaj mislila razen, kako jo bo pogledala Stivčeva, ko jo bo zagledala v črnini. Takoj bo uganila, kakšna nesreča jih je zadela. In tudi Anton in Andrej, ko bosta prišla s Sivcem iz skrivališča, iz kaverne, v kateri se je junija zdravil Andrej, bosta takoj vedela, kaj se je zgodilo.

— Jakob? — se bo iztrgalo iz Antona in ona bo lahko molče potrdila. Antona bo stisnila bolečina, ki so jo doma že deloma pre-

boleli razen mame, ki se še vedno ne more sprijazniti z mislijo, da Jakoba ni več in da ga nikoli več ne bo videla. Morda bo tudi z očetom tako, drugi — Marija, Stefi in ona pa so najhujše že prebolele, saj se je vsaka od njih oprijela svoje tolažbe: Marija Mateja, Stefi sina Slavka, ona Andreja, ki se bo prav gotovo tudi nočjo prizadeval, da bo še bolj nežen z njo, še bolj pozoren in jo božal s sočutjem, s katerim bo prikril svojo srčno, ker bosta lahko ves dolgi večer in še pozno v noč skupaj. Na tihem upa, da bo Andreju tudi v žalni obleki všeč, čeprav črno oblečene ni še nikoli videl.

O, prav gotovo mu bo ugajala, čeprav se mu ne bo smela nasmihati in ga pogledovati zaljubljeno zaradi spoštovanja do pokojnega brata Jakoba in sočutja do še živega brata Antona.

Morda je res pregrešno, ker je njena bolečina za ustreljenim bratom Jakobom s slehernim korakom za kapljo lažja.

»Seveda je pregrešno,« si očita bolj z mislimi kakor s čutom, ki njenemu občutju ne očita nič pregrešnega.

In temu občutju se tudi misli ne morejo dolgo postavljati po robu, saj so kmalu tudi te samo še pri Andreju... Pa ne samo njene, tudi Kraguljeve misli prav ta trenutek vznemirja misel na Andreja, čeprav bi se jih rad odkrižal.

Andrej ni samo fant tele hitre srne, ki jo zasleduje s svojim Kadornom, marveč je tudi njegov sorodnik. Sin ženinine sestre je in on mu je, čeprav ni nobene krvne vezi med njima, vseeno stric. Zenina sestra bi mu najbrž nikoli ne odpustila, če bo zvedela, kdo je našel sled za dezertjerji, med katerimi je tudi njen sin, in jo pokazal žandarjem.

Sorodnik? Kakšen sorodnik? Ko bi se fant čutil sorodnika, bi ne bil med dezertjerji, ki so ga takrat izropali in mu potem celo zagrozili s smrtjo, češ da bo crknil, kakor je crknil njegov pes, ki so mu ga zastrupili. Njemu je stric prekloto malo mar! Zakaj naj bi se potem vznemirjal zaradi tega fanta in sorodnikov, ki jih, po resnici povedano, nikoli ni trpel in so mu bili vselej tuji. Ni jih hodil obiskovat, pa tudi oni so le redkokdaj zašli k njemu. In še takrat, kadar so prišli, je molčal in ostajal mrk, kakor da bi jim hotel dopovedati, da jih ne mara, da jih je že sit in da je že čas, da se odpravijo z njegove domačije, četudi so bili komaj prišli.

Ne, zaradi ženinega sorodnika ne bo opustil svojega zasledovanja! Zasledoval bo tole Uršičevo srno, dokler mu ne bo pokazal, kje tiči Uršičev dezertjer in drugi dezertjerji. Potem se bo po mačje odplazil in šel iskat žandarje. Prijeli jih bodo, on pa bo posvetil oblastem z dokazi o svoji zvestobi cesarju in domovini («Če sem odkrit, me cesar in domovina lahko pišeta v rit!»). Osramil bo glavarja in sodnike, pa tudi župnika in vse, ki so ga poniževali in ponižali.

Tako bo! Opravičiti se mu bodo morali ali pa jih bo naznanil samemu deželnemu glavarju, če ne bo šel z »dokazi« naravnost k njemu.

Morda bi bilo to celo najbolj pametno?

»Gospodin Franjo« slovenskega pisatelja Frana Maslja — Podlimbarskega protiokupatorski roman izza l. 1908!

Gotovo je nekaj pomembne usodnosti v naključju: za današnji sredin Glas, sem pripravil zapis o Franu Maslju-Podlimbarskem — že pred dvema tednoma — a dal sem prednost malo starejšemu Andrejčkovemu Jožetu, Masljevemu rojaku iz Črne-ga grabna.

Usodnost naključja vidim v tem, da mi je prav zdaj pisati o čutečem rodoljubi, plemenitem človeku, utrujenem oficirju in kar nekam demoničnem slovenskem pisatelju, ki je že pred šestdesetimi leti v obsežnem romanu ostro obsodil podobno okupatorsko nasilje — kakršnemu smo v prav teh dneh sami žive priče.

In da se ne bi kak sicer šolani, a v bistvu ne izobraženi sodobnik zmrdoval nad temi poljudnimi zapisi, ki žele, da bi tudi sedanji mladi rod spoznal in ljubil stare gorenjske kulturne velmože, moram povedati trdno konstatacijo literarnih zgodovinarjev: da je Podlimbarskega roman *Gospodin Franjo* edini, ki mu smemo poleg Finžgarjevega *Pod svobodnim soncem*, dati častno oznako, da je najboljši slovenski roman v izrazito narodnostno tendenco. In še druga oznaka je tu: da je bil Fran Maselj-Podlimbarski poleg Antona Aškercera naš najdoslednejši svobodomiseln realist.

TRPKA MLADOST

Pisatelj Fran Maselj-Podlimbarski je bil rojen 23. novembra 1852 v Spodnjih Lokvah pri Krašnji. To je zaselek, vzhodno od Krašnje, v bregu nad cesto. Tamkaj še sedaj stoji Masljev rojstni dom. Na hiši je tablica Spodnje Lokve št. 10, po domače pa se domačiji še sedaj pravi »pri Nejcetu«.

Na prednji strani hiše, na levo od vhodnih vrat, je vzdana zares lepa črna marmorna plošča z zlatimi črkami:

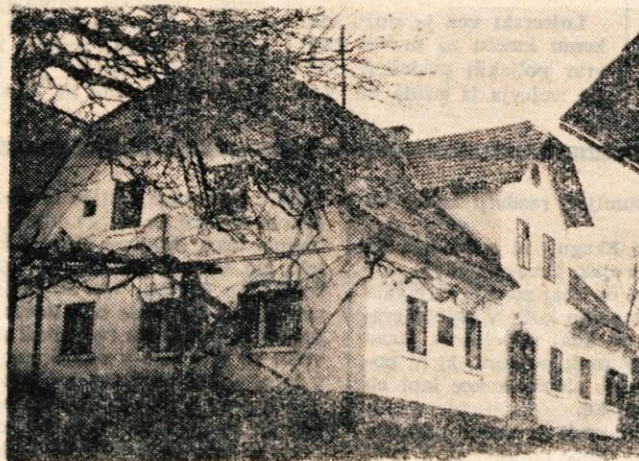
V tej hiši se je 23. novembra 1852 narodil pisatelj Fran Maselj-Podlimbarski. Umrl je v pregnanstvu v nemški Pulkavi 19. septembra 1917.

Bil je Jugoslovan. Za svoj narod je živel, za svojo misel je umrl.

Oče pisateljev je bil polgruntar, imel je šest otrok — bogatije ni moglo biti pri hiši. In spet je bil tu svet fajmoštra Jurija Varla (prav onega, ki nam je dal Andrejčkovemu Jožetu): »fant je na-

darjen, naj gre v šole, bom že kaj tudi jaz primaknil.«

In zdaj pri tej priložnosti, si ne morem kaj, da ne bi spet porezoniral: kaže, da se sedaj šolajo le otroci mestnih družin; kmečkih nadarjenih otrok nihče ne usmerja v šole. Nekdo pa bi le moral sedaj nadomestiti stare fajmoštre, biti mentor in pobudnik: zdravi, nadarjeni otroci s podeželja bi morali v višje šole; zdaj pa silijo v take šole le vsi Ljubljancji in Mariborčani, pa če so kaj nadarjeni ali ne. Njim je namreč lahko: stroškov nobenih, šole pa pred nosom. Hribovskim talentom je

Rojstna hiša pisatelja Podlimbarskega v Sp. Lokvah pri Krašnji

pot v šole navadno zaprta — zaradi brezdušnega ekonomizma, ki še zdaleč nima nič opraviti s humanističnim socializmom, za katerega zmagajo je padlo toliko najhrabrejših borcev. Stvar bo res treba rešiti, če nočemo, da bi se vsa bodoča naša inteligenca rekrutirala iz meščanskih družin. Nekdanje fajmoštre kot selektorje bi vendarle moral danes kdo nadomestiti! Predsedniki krajevnih odborov, SZDL ali ZKS. Če že upravitelji področnih šol ne bi bili dovolj vplivni in njih priporočila ne dovolj učinkovita.

Struktura študirajoče mladine na visokih šolah bi se mahoma spremenila: odstotek delavskih in kmečkih otrok bi se dvignil do razumnije višine.

USODNA KRIVICA

V ljubljanskih šolah je pokazal mladi Maselj veliko nadarjenost in je bil vedno med prvimi učenci. Narodno zaveznost pa mu je že kot gimnazijcu prvih razredov vcepil Masljev nekoliko starejši rojak pisatelj Podmilšak iz bližnje Krašnje.

Vse je šlo po sreči — v sedmi gimnaziji pa je nade polnega dijaka zadela usoda krivica: zaradi revščine, s katero se je Maselj otepal že od rane mladosti, si je kot odlični gimnazijec sam pomagal z instruiranjem. Med drugimi je poučeval tudi intimno znanko stotnika pl. Pipacha. Ta instrukcija pa je bila za našega sedmošolca vprav usodna. Obdžili so ga, da ima s svojo učenko ljubezensko razmerje in šolsko vodstvo je pod vplivom stotnikovega gneva in ljubosumja — Maslja odslovilo iz gimnazije... Bilo je to 22. januarja 1872.

Sedaj pa je dvajsetletni fant, ki se ni več redno šolal, zapadel vojaščini. Bil je potrjen za tri leta. Sprva je služil pri dragoncih v Mariboru, potem pa je odšel h dragonskemu polku v Bratislavo. Tamkaj so se mu iztekla obvezna vojaška leta.

Ko pa je bil odpuščen in se vrnil v Ljubljano, da bi si našel kakršnekoli službe — te za Maslja ni in ni bilo. Tedanji narodni veljaki so bili gluhi za njegove prošnje; kako je s prijatelji, ki človeka v nesreči ne poznajo več, pa itak vsi vemo.

AVSTRIJSKI OFICIR

In tako našemu Maslju ni kazalo drugega, kot da se je vrnil k vojakom. Pa čeprav ni bil ne prej ne poslej srčen v tem stanu. A vsaj kruh je bil tu — domovina ga zanj ni imela...

Tako je Fran Maselj — že tedaj mnogo obetajoči slovenski pisatelj — pričel vojaško kariero. Nekako prisiljen od razmer, proti svoji srčni nagnjenosti.

L. 1879 je Maselj napravil izpite za računskega častnika, l. 1884 je postal poročnik,

l. 1889 nadporočnik in l. 1895 stotnik. Kot avstrijski oficir je služil v najrazličnejših garnizijah cesarske Avstrije: na Dunaju, v Tridentu, na Slovaškem in v Bosni. Tu prav tedaj, ko je Avstrija okupirala Bosno in Hercegovino.

Rekli smo že, da Maselj vojaščine ni ljubil — bil je preveč rahločuten in človekoljuben — a še bolj je trpel zaradi domotožja. Kjerkoli je služboval, povsod je nosil v srcu slovensko deželico, pa čeprav se mu je v mladih letih izkazala le za mačeho. Po 32 letih vojaške službe se je Maselj odločil za pokoj.

Menil je, da bo kot upokojenec lažje pisal, da bo končno le našel mir za ustvarjanje — kajti bil je prepoln načrtov. Tudi življenjskih izkušenj si je nabral dovolj za pisanje.

Na jesen l. 1905 se je Maselj res naselil v Ljubljani. Zdjaj ni imel več skrbi za življenjskim obstankom — ves se je mogel predati svobodnemu pisateljevanju. Hkrati pa se je kot narodnjak posvetil tudi narodno-obrambenemu delu pri Ciril-Metodovi šolski družbi.

GOSPODIN FRANJO

Fran Maselj, ki si je kot pisatelj nadel še ime Podlimbarski — pač po Limbarski gori (768 m) nad domačo dolino — se je pričel literarno udeleževati že l. 1872. Tedaj je še pesnikoval — prve njegove objave v Zori so bili soneti. Pozneje pa je pričel pisati ljudske in zgodovinske povesti in črtice. Sprva je bilo Masljevo literarno delo še pod Jurčičevim vplivom, pozneje pa je postal Podlimbarski samosvoj oblikovalec. Pisal je ostro, revolucionarno. Ze tedaj se je odločil za socializem.

Maselj je živel in pisal v času, ko se je pri nas snoval sodobnejši narodno-politični program. Zato veje iz vseh Masljevih zrelejših del nekaka vprav strastna borbenost. Sam je zapisal: »... ne oklepam se pasivnega pacifizma, celo prelivanje krvi je večinsko potrebno, kajti vprav v boju za narodno svobodo in kulturo je najvišja etična dejavnost.«

Fran Maselj — Podlimbarski 1852 — 1917

Vrh svojega literarnega ustvarjanja je Podlimbarski dosegel šele v pozni življenjski jeseni. Napisal nam je sloviti roman *Gospodin Franjo*, v katerem je prikazal Slovincem tedaj še tuj in neznan bosenski svet, ki pa nam je zaradi sorodnega jezika in jugoslovanske političnih težnj postajal vse bližji.

Gospodina Franja je Maselj pisal kar pet let. Začel je z delom takoj, ko je stopil v pokoj, to je l. 1908. Dokončal pa ga je l. 1913, ko ga je kot obsežno knjigo izdala Slovenska matica.

Ker pa je ves roman ena sama obsodba avstrijskih okupacijskih metod, kritično gledanje na ravnatelj domačinov, okupatorjevih hlapcev in simpatizerski prikaz prebujanja narodne zavesti pri Bosancih in Hercegovcih, je Maselj seveda naletel na hudo jezo cesarske soldateske; najprej so stotnika v pokoku Frana Maslja degradirali in mu odvzeli oficirski čin, potem pa je avstrijska cenzura roman zaplenila, Slovensko matico, izdajateljico knjige pa so razpustili.

SMRT V IZGNANSTVU

Zla pa še ni bilo zadosti. Pisatelj Podlimbarski je moral ob izbruhu prve svetovne vojne v konfinacijo. Vojaško sodišče ga je zaradi vsebine romana *Gospodin Franjo* obdolžilo veleizdaje in ga poslalo v taborišče v Pulkaavi pri Retzu na Nižnjem Avstrijskem. Izgnanstvo pa je Maselj težko prenašal. Od samega domotožja je zbolel in 18. septembra 1917 umrl, začet od kapi. Sprva je bil pisatelj pokopan v tuji zemlji, v Pulkaavi. Po končani vojni, 21. junija 1922, pa so Masljeve zemске ostanke prepeljali v domovino. Pokopan je bil potem pri nas z vsemi častmi, slavljen kot narodni mučenik. Istega leta so mu na rojstni dom pri Krašnji vzdali lepo spominsko ploščo. Odkritje je bilo združeno z velikim narodnim slavljem, ki mu je prisostvovalo prebivalstvo vsega Črne-ga grabna in množice gostov iz Slovenije.

Roman, zaradi katerega je pisatelj moral toliko trpeti in tudi umreti, je pozneje izšel v novem natisu.

In prav v teh dneh, ko si nasilje znova nadeva ovčji kožuh, bi bilo primerno, še enkrat prebrati Podlimbarskega roman o neki drugi okupaciji — a v bistvu je podobni: tudi Avstrija je l. 1878 zasedla Bosno in Hercegovino z izgovorom, da jo hoče ubraniti pred vplivom Turčije; v resnici pa je šlo le za strah, da bi se Bosna in Hercegovina narodnostno prebudili in se priključili k slovanski Srbiji.

In tako je postal roman izpred šestdesetih let spet aktualen, sodoben...

Crnomir Zorec

Mačehovski odnos do turizma v Sorici

Sorica ima 8 cestarjev, ki ne delajo v domačem kraju in ima zato tak zanemarjene ceste, da je težko priti v vas. — Kdo bi rad zasluzil in kdo želi popraviti cesto Petrovo brdo-Sorica? — Italijanski turisti se zgražajo nad našo nemarnostjo, ki nam povzroča gospodarsko škodo.

V Sorici živi 8 (osem) cestarjev, ki jih Cestno podjetje Kranj razporeja na razna dela drugam. Cest v Sorici in okrog nje pa že par let nihče ne vzdržuje.

Cesta Petrovo brdo — Sorica — Sorška planina je na odseku Petrovo brdo — Sorica zaprta za ves promet, na odseku Sorica — Sorška planina pa že postaja hudourniško korito.

Lani je Soško gozdno gospodarstvo uredilo kakih 200 m ceste vzhodno od Petrovega brda, da je od tam spravilo nekaj lesa. Letos so vojniki na tej cesti odstranili nekaj večjih zemeljskih usadov, tako da je cesta vsaj delno sposobna za promet z osebini vozili, čeprav je sicer uradno zaprta za ves promet. To pa je tudi vse, kar je bilo v zadnjih nekaj letih na tej cesti narejenega.

Cesta ni vključena v mednarodno avtomobilsko transportno mrežo, kar bi naj bila, saj povezuje po najkrajši poti Avstrijo, Koroško in Gorenjsko s Primorsko in morjem. Kolikšen ovinek je treba napraviti npr. iz Bleda čez Vrščice preden prideš do Mosta na Soči?

Cesta tudi ni turistična, ker je zaprta in nikomur ne služi.

Cesta, takšna kot je sedaj, je Sorčanom v napoto in v čisto materialno škodo. Sorčani so leta 1957, ko se je cesta gradila, podarili svet znanjo. Krajevna skupnost in turistično društvo pa tudi tisti, ki so investirali 100 milijonov v to cesto, so jih preljubili, kolikšnega pomena pričevali, kolikšnega pomena za Sorico, da bo ta cesta in za kolikšnega pomena bo za turistični razvoj v Sloveniji.

Cesti iz Petrovega brda v Sorico in na planino, takšni kot je že nekaj let, bi sedaj smeli reči: cesta pozabljenih obljub in zavrženih milijonov. Mislim na tistih 100 milijonov S din, ki so bili tedaj vanjo investirani in tistih, ki bi jih, če bi bila normalno vzdrževana, že prinesla krajem ob njej in našemu turizmu tudi v širšem obsegu.

Iz Skofje Loke v Bohinjsko Bistrico čez Sorško planino je komaj 48 km! To je najkrajša pot, ki pa ni samo kratka, pač pa turistično izredno zanimiva in lepa. Koliko več kilometrov je treba prevoziti npr. na relaciji Skofja Loka — Bled — Bohinjska Bistrica?

Ta cestna zveza pa prav letos in bo še tudi v prihodnje, prihajala še posebej v poštev zaradi gradnje nove ceste po dolini Save Bohinjske. In promet čez Sorško planino se je leitos tudi zares že znatno povečal. Vsi vozniki pa se zgražajo in čudijo, kako more biti sicer lepa in dobra cesta, ki bi je

ne bilo težko redno vzdrževati, tako zanemarjena in dobesedno zapuščena.

Vas z osmimi cestarji ima najbolj zanemarjene ceste pri nas. Ponavlja se tista o kovačevih kobilah, ki je ponavadi vedno bosa.

Nekdo pri Cestnem podjetju v Kranju je izračunal, da bi za popravilo odseka ceste Petrovo brdo — Sorica bilo potrebnih kar 40 milijonov S din. Sorčani pa pravijo, da vsa dela na ureditvi tega odseka ceste opravijo sami za 5 milijonov S din. Kdo se je pri računu bolj uštel in kdo bi rad več zasluzil? Občinska skupščina v Skofji Loki bi storila zelo prav, če bi s Krajevno skupnostjo Sorica poiskala primerno in možno rešitev. Verjamem, da bi vsaj z 10 milijoni S din ta del ceste lahko solidno usposobi-

li za normalen promet. Sorica bi tako ne bila več ujeta v raztrgani cestni mreži, ljudje bi vedeli, zakaj so pred enajstimi leti poklonili svoj svet za cesto, povezava med Gorenjsko in Primorsko bi bila vzpostavljena in turizem bi nekaj pridobil s tem.

To pa ni samo moja misel in ugotovitev. V Sorici že nekaj let letujejo tudi Italijani iz Milana in okolice. Vsi, kakor hitro se malce ogledajo po soriških lepota in se seznanijo z značilnostmi kraja ter njegovim življenjskim utripom, zapazijo to razpito cesto. Njihova ugotovitev je na kratko naslednja:

»Jugoslavlani so zgradili lepo turistično in planinsko cesto samo zato, da so jo takoj potem opustili in zanemarili.« Fran Milčinski je včasih pisal o takih stvareh.

Sorica in njeni ljudje zasluzijo, da se jim zakrpa cestna mreža in odpre okno v svet, kar bo v korist prav vsakomur in vsej naši skupnosti!

Počitniški dom ZZB NOV Gorenjske v Novigradu

Pred leti, ko so člani ZZB NOV z Gorenjske še letovali pri Verudici pri Pulju, je padla marsikatera pikra beseda, če res bivši borci niso zasluzili, da bi imeli boljše pogoje za letovanje in počitek. Prenoevanje v navadnih šotorih, čakanje na hrano v vrstah in slabe sanitarne naprave ter še razne pomanjkljivosti so spominjali borca na čase okupacije.

Sedanji počitniški dom v Pineti pri Novigradu, ki je bil zgrajen pred nekaj leti s pomočjo gorenjskih občin, pa je eden najlepših na istrski obali. Vsako leto se tu zvrsti veliko članov ZZB NOV in njihovih svojcev in radi prihajajo v ta kraj leto za letom. Lepo urejene in čiste sobe v zgradbah tik ob morju imajo umivalnike, na hodniku sanitarije, prho s toplo in mrzlo vodo ter tudi shrambo z električnim kuhalnikom. Tako je poskrbljeno tudi za tiste goste, ki bi si radi sami kaj skuhal. Hranijo se v mladinskem počitniškem domu, ki je v neposredni bližini in le redki so, ki bi s hrano ne bili zadovoljni, saj je ta obilna in okusno pripravljena. Pohvala gre vodstvu počitniškega doma in seveda tudi strežnemu osebju, ki skrbijo, da so gostje dobro in prijazno postreženi.

Ponosni smo lahko na naš počitniški dom in zadovoljni lahko pokažemo tudi tujcem, ki jih tod ni malo, kako je v tem kotičku naše domovine urejeno naselje, kamor se zatekajo na oddih člani ZZB NOV in njihovi svojci.

Na nasprotni strani ob tem morskem zalivu proti Novigradu pa je naselje Društva prijateljev mladine je-

seniške občine. Tu letujejo otroci iz te občine izmenoma po krajevnih skupnostih. Naselje ima večje število hišic in večje poslopje, kjer kuhinja, jedilnica shrambe in upravni prostori. Veliko truda so vložili v te objekte člani DPM in nemalo je bilo vložene prostovoljnega dela. Seveda ni še vse dokončno urejeno, in treba bo še pridnih rok. Nedvomno pa bo v nekaj letih to naselje lahko v ponos onim, ki so to delo organizirali in gradili.

srš

Nesreče zadnjih dni

V soboto, 24. avgusta, dopoldne je na cesti drugega reda v Britofu pri Kranju desetletna Zora Krničar s kolesom trčila v trinajstdesetletno Marijo Senk, ki je šla po cesti. Senkova si je pri tem zlomila levo roko.

V vasi Dovje je v soboto ponoči zavozil s ceste osebni avtomobil nemške registracije, voznik Werner Klaus. Avtomobil je zdrsnel v strugo. Pri tem so bili voznik, žena in petletna hčerka ranjeni in so jih odpeljali v jeseniško bolnišnico.

V nedeljo dopoldne je na cesti drugega reda v Zelezniških nenadoma skočila na cesto pred motorno kolo dvanajstletna Jana Potocnik. Motorist Marko Vrhunc je otroka podrl. V nesreči je bila Jana le laže ranjena.

Med drugim in tretjim ovinkom sta v nedeljo popoldne na cesti drugega reda Kranjska gora—Vrščice—Trenta trčila avtobus avstrijske registracije, voznik Rudolf Needer in osebni avtomobil KR 110-77, ki ga je vozil Peter Pogačnik iz Kranja.

Težave lokalnih radijskih postaj

V Sloveniji je 12 lokalnih radijskih postaj, in sicer v Brežicah, Celju, na Jesenicah, v Kopru, Mariboru, Murski Soboti, Radljah ob Dravi, Ptuj, Slovenj Gradcu, Smarju pri Jelšah, Trbovljah in v Trzinu.

Nekatere lokalne radijske postaje imajo enkrat, druge pa dvakrat ali trikrat tedensko svoj program. Murska Sobota izvaja program v slovensčini in madžarščini.

Na Gorenjskem delujeta dve lokalni radijski postaji. Jeseniški radio izvaja program vsak torek, četrtek in soboto od 15. do 17. ure ter ob nedeljah od 11. do 13. ure. Ob torkih, četrkih in sobotah prenaša ob 15. uri poročila ljubljanskega radia, nato pa sledijo lokalna poročila, glasba in posebne oddaje kot je npr. Sportnih deset minut, Kulturna rubrika ipd.

Tržiški radio izvaja program ob torkih od 15. do 16. ure, ob sobotah od 15. do 17. ure in ob nedeljah od 9. do 12. ure.

Jeseniški radio ima vsako nedeljo ob 11. uri oddajo Mi pa nismo se uklonili..., v kateri objavlja spomine iz NOB, ki so se dogodili na področju jeseniške ali radovljiske občine, alj pa so jih prebivalci teh občin doživeli v drugih krajih, brigadah, zaporih, internaciji itn. Tržiški radio pa se ob nedeljah ob desetih vključa na val ljubljanskega radia in prenaša iz Ljubljane še pomnite, tovariši.

O vlogi lokalnih radijskih postaj se je do sedaj večkrat razpravljalo na raznih sestankih, predvsem pa v organizacijah socialistične zve-

ze. Brez dvoma so družbenopolitične organizacije in občani za nadaljnji razvoj teh lokalnih sredstev obveščanja. Lokalne radijske postaje ne bodo prišle do polne veljave vse dotlej, dokler ne bodo imele programa vsak dan, pa čeprav morda samo eno uro. Če bo občan na primer vedel, da lahko vsak dan ob 16. uri posluša lokalna poročila, potem ne bo nikoli v zmoti glede časa. Tako pa se neredko zgodi, da nekdo v ponedeljek popoldne vključi radio na val lokalne radijske postaje, pa se šele potem, ko radio molči, spomni, da so lokalna poročila ob torkih.

Poseben problem je financiranje tovrstne dejavnosti. Jeseniški kot tržiški radio imata dva stalno zaposlena (urednika in administratorja). Skoraj vse lokalne radijske postaje v Jugoslaviji, teh pa je kar okrog 400, se pretežno ali v celoti vzdržujejo z reklamami in čestitkami. Koliko ta ali ona lokalna radijska postaja dobi dotacije, je odvisno od stališča družbenopolitične skupnosti. Občina Trzin je letos namenila 5 milijonov S din dotacije za radio, medtem ko ima jeseniška občina le 1.700.000 S din v letošnjem proračunu. Občutna razlika med jeseniško in tržiško občino je nastala delno po krivdi bivšega direktorja radia Jesenice. Le-ta je na občini lani javno izjavil, da bo radio letos sposoben delovati brez družbene (finančne) pomoči. Praksa pa je pokazala, da je ta pomoč nujno potrebna. Poleg tega jeseniški radio redno poroča o vseh pomembnejših dogodkih iz radovljiske občine, odkoder pa doslej ni prispel še noben dinar.

Združenje lokalnih časopisov in lokalnih radijskih postaj se bori, da bi prišli do določenega odstotka radijske naročnine. Radijsko naročnino občan plača kot prispevek za informiranje. Lokalne radijske postaje pa to informiranje dopolnjujejo. In to uspešno, vsaj na Gorenjskem.

Kratek izračun kaže naslednje: 1966. leta je bilo v jeseniški občini 8260 radijskih prejemnikov. Če bi od naročnine za radio lokalni radijski postaji pripadlo 10 odstotkov, bi to znašalo okrog 7 milijonov S din, kar bi zadostovalo, da bi lahko izvajali redno vsak dan določen čas svoj program.

V Ljubljani imajo na vse te probleme lep izgovor: doslej še nimamo predpisa, ki bi zakonsko urejeval dejavnost lokalnih radijskih postaj. Pa čeprav vsj vemo, da so v kratki življenjski dobi pokazale, da so pomembne za obveščanje občanov.

Nenadna smrt

V petek, 23. avgusta, popoldne sta se na Senturški gori prepirala šestdesetletni Martin Novak, kmet, in pa Lado Podgoršek, kmečki delavec. Prepirala sta se zaradi motenja posesti. Med preprom je Novak s palico udaril Podgorška po obrazu in nogi, vendar mu ta ni vrnil udarca. Čez kake četrte ure pa se je Novak, ki je bil že dlje časa bolan na sre, zgrudil zadet od srčne kapi. Komisija je ugotovila, da ni tuje krivde.

L. M.

J. Vidic

Prodaj

Poceni prodaj PRALNI STROJ zoppas, HLADILNIK himo, SIVALNI STROJ singer, KNJIZNO OMARO. Peternej, Grajska pot 14, Šk. Loka 4149

Prodaj KRAVO s teletom. Mjaka 20, Kranj 4195

Prodaj dober POLTOVORNJAK diesel 2,57, letnik 1963 za 16.000 N din. Ljubljana, Milana Majcna 47 4150

Prodaj osebni AVTO — NSU prinz, prevoženih 26.000 km. Ogled 29. in 30. t. m. od 15.—20. ure. Zadrugi dom, Cerklje 4204

Prodaj MOTOR BMW 250 ccm, letnik 1955, po zelo ugodni ceni. Bertoneelj, Posavc 13, Podnart 4205

Prodaj dobro ohranjen RENAULT 4L, Naslov v oglasnem oddelku 4206

SIMKO 1000 GLS prodaj. Sorska c. 27, Skofja Loka 4207

Zelo ugodno prodaj FIAT 750. Kranj, telefon 21693 4208

Ugodno prodaj novo HIŠO na lepi sončni legi, 9 km iz Kranja. Avtobus in trgovina v bližini. Naslov v oglasnem oddelku 4209

Prodaj MOTOR maksim s kompletno opremo. Udir Jože, Sp. Besnica 67, (Pešnica) 4210

PUJSKE, stare 6 tednov, prodaj. Velesovo 35, Cerklje 4211

Poceni prodaj kompletno SPALNICO z vložki in nekaj drugega POHIŠTVA. Gregorčič, Savska c. 36, Kranj 4212

Prodaj električni MOTOR 7 KM z 720 obrati. Zminec 16, Skofja Loka 4213

Prodaj skoraj novo SPALNICO. Poizve se v kiosku pri kino Center, Kranj 4214

Prodaj BETONSKO ŽELEZO, prof. 14, 10, 8 mm, in strešno OPEKO špičak. Hrastje 20, Kranj 4215

Prodaj brejo TELICO. Jama 3, Kranj 4216

Ugodno prodaj 400 kosov monta OPEKE — 12. Humar Lovro, Cirilova 14, Kranj-Orehok 4217

Ugodno prodaj dobro ohranjeno 80-basno HARMONIKO melodija. Seligo Rudi, Kranj, Mlakarjeva 2 4218

Prodaj KRAVO, ki bo tretjič teletila. Bodešče 9, Bled 4219

Poceni prodaj polavtomatični PRALNI STROJ super 3, SIVALNI STROJ grizner in KITARO. Naslov v oglasnem oddelku 4220

KUPIM

ZASTAVO 750, letnik od 65 dalje, kupim. Ponudbe poslati, Bohinc Stanko, Dobropolje 10, Brezje (od 16. ure dalje) 4221

Ostalo

Izjavljava, da so besede, ki sva jih govorila o Bobnar Ljudmili, Breg 21, Preddvor, neresnične ter obžalujeva in se ji zahvaljujeva, ker je umaknila zasebno tožbo. Francka in Stanko Ušlakar, Breg ob Kokri 14 4222

Sprejemem dva FANTA ali DEKLETI na stanovanje. Naslov v oglasnem odd. 4223

V soboto sem izgubil od Rolete do Primskovega torbo s slikarskim orodjem. Poštenega najditelja prosim, naj jo vrne Čehovinu, pleskarstvo Primskovo 43, Kranj 4224

Obveščam cenjene stranke, da sem odprla 26. 8. 1968 novo CVETLIČARNO ZVONČEK na Primskovem v združenem domu, Kranj. Se priporoča SITAR MARIJA 4225

Jerala Ludvik, Podreča 15, obžalujem in preklicujem, kar sem rekel žaljivega o Jerala Mariji. Podreča, dne 23. 6. 1968 4226

Cenjenim strankam sporočam, da sem odprl DELAVNICO PLESKARSKE in SOBOSLIKARSKE obrti na Podrečju 15, Medvode. Se priporoča JERALA LUDVIK 4227

Enosobno stanovanje dam osebi, ki bi v dopoldanskih urah varovala dva otroka (2 in pol in 6 let). Zeni Janez, Sp. Besnica 47 4228

Našel sem moško rogovo športno KOLO. Dobi se v Šenčurju 313 4229

OBVESTILO

Upravni organi občinskih skupščin Jesenice, Kranj, Radovljica, Skofja Loka in Tržič obveščajo občane, da se v skladu z zakonom o petdnevem delovnem tednu v SR Sloveniji in ustreznimi odloki občinskih skupščin

1. SEPTEMBRA 1968 V OBČINSKIH ORGANIH VPTELJE NOV DELOVNI ČAS

NOVI DELOVNI ČAS TRAJA :

a) od 1. oktobra do 30. aprila

— v ponedeljek, torek, sredo in četrtek — od 8. ure 30 minut do 17. ure;

— v petek — od 8. ure 30 minut do 16. ure 30 minut;

b) od 1. maja do 30. septembra:

— v ponedeljek, torek, sredo in četrtek — od 7. ure 30 minut do 16. ure;

— v petek — od 7. ure 30 minut do 15. ure 30 minut.

Med delovnim časom je po štirih urah dela odmor, ki traja pol ure (od 1. oktobra do 30. aprila — od 12. ure 30 minut do 13. ure; od 1. maja do 30. septembra — od 11. ure 30 minut do 12. ure).

Pri upravnih organih skupščine občine Kranj traja opoldanski odmor eno uro, zaradi česar se delovni čas konča pol ure pozneje.

CAS ZA SPREJEMANJE STRANK je naslednji:

— ob ponedeljkih in petkih dopoldne — ves delovni čas

— ob sredah dopoldne in popoldne — ves delovni čas.

Sprejemna pisarna, oddelk za narodno obrambo, prijavna in matična služba, služba voznških in prometnih dovoljenj ter potnih listov in krajevni uradi sprejemajo stranke vsak delovni dan v rednem delovnem času.

KINO

Kranj CENTER

28. avgusta amer. barv. film DEKLE Z GARSONJERO ob 16., 18. in 20. uri

29. avgusta italij. barv. VV film LOLA COLT ob 16., 18. in 20. uri

30. avgusta italij. barv. VV film LOLA COLT ob 16., 18. in 20. uri

Kranj STORŽIČ

28. avgusta italij. barv. CS film ROMUL IN REM ob 16. in 20. uri, franc. film SOVA LOVI PONOCI ob 18. uri

29. avgusta danski barv. film KOZEL V RAJU ob 16., 18. in 20. uri

30. avgusta amer. barv. film DEKLE Z GARSONJERO ob 16. in 20. uri, franc. film SOVA LOVI PONOCI ob 18. uri

Skofja Loka SORA

28. avgusta franc. barv. film MOŠKI IN ZENSKA ob 18. in 20. uri

29. avgusta nemška barv. CS film VELIKA KAČA ob 20. uri

30. avgusta nemški barv. CS film VELIKA KAČA ob 18. in 20. uri

Kamnik DUPLICA

28. avgusta amer. barv. film STOJ, STRELJAL BOM ob 19. uri

29. avgusta amer. barv. film STOJ, STRELJAL BOM ob 20. uri

Jesenice RADIO
28. avgusta angl. barv. CS film ALFI

29. avgusta amer. film PRVA ZMAGA

30. avgusta angl. barv. CS film POVECAVA

Jesenice PLAVZ

28. avgusta amer. film PRVA ZMAGA

29. avgusta jugoslovanski film HASANAGINICA

30. avgusta jugoslovanski film HASANAGINICA

Dovje - Mojstrana

29. avgusta amer. italij. barv. CS film ZLATA MRZLICA

Kranjska gora

29. avgusta angl. barv. CS film ALFI

KMETIJSKA ZADRUGA SLOGA KRANJ

PRODAJA

na javni dražbi dne 5. 9. 1968 žago gater in stavbo v Kokri (Fužine).

Pričetek dražbe bo ob 10. uri na kraju samem.

CENTRAL

Vsak četrtek od 15.30 do 20. ure tekmovanje

za najboljšega igralca v igri malega golfa. Prva tri mesta so nagrajena.

Zelimo vam veliko uspeha in zabave na igrišču malega golfa v športnem parku v Kranju.

V nekaj stavkih

Kaše bo dovolj — V nižje ležečih krajih na Gorenjskem je že dozorelo proso. Prvi kmetovalci so ga že poželi in omeli. Kmetje so s pridelkom zadovoljni.

Cerklje — Prostovoljno gasilsko društvo si prav sedaj prizadeva, da bi z zbiranjem prostovoljnih sredstev kupilo novo motorno brizgalno. Radi bi kupili tudi premično gasilsko lestev. Pri nakupu jim bo pomagala tudi krajevna skupnost.

Jezerko — Kljub slabemu vremenu v drugi polovici julija in avgusta so turistični delavci na Jezerkem zadovoljni z letošnjo poletno sezono. Zadnja leta prihaja na Jezerko vse več tujih gostov — teh je bilo letos kar 75 odstotkov. Največ je Nizozemcev, Italijanov in drugih. Večina domačih gostov pa je iz drugih republik. Turistični delavci na Jezerkem se trudijo za vsesplošno urejenost kraja, gostinsko podjetje Dom na Jezerkem pa je povečalo svoje zmogljivosti. Na Jezerkem se že sedaj pripravljajo na zimsko sezono.

Poženi — Ob krajevnem prazniku v prvih dneh oktobra bodo v sami vasi Poženi pri Cerkljah odkrili spominsko obeležje dvema padlima partizanoma — domačinu Jožetu Bolki in Jožefu Korbarju. Ob krajevnem prazniku imajo na programu še več drugih prireditvev.

Jesenice — Na Jesenicah oddaja zasebne sobe trinajst gospodinjstev. Vsega skupaj je turistom pri privatnikih na voljo 46 postelj. Julija je v zasebnih sobah prenočevalo 177 gostov, večinoma tujih.

Mojstrana — V Mojstrani si že dlje prizadevajo, da bi uredili kamp v Mlačah. Urediti so pričeli že pred dvema letoma, vendar so s tem prenehali, ker je zmanjkalo denarja. Prav tako še niso pričeli popravljati mostu v Kamnjah. Prek mostu bi bil pozimi večji promet, posebno zaradi novega smučišča in vlečnice. Planinsko društvo Dovje-Mojstrana si že dlje tudi prizadeva, da bi uredili cesto do Aljaževega doma. Za sedaj za to še nimajo denarja, čeprav se zavedajo škode, saj je zato manjši promet v dolino Vrat. Upajo, da bo prihodnje leto obnova te ceste le prišla na vrsto.

Izdaja in tiska ČP »Gorenjski tisk« Kranj, Koroška cesta 8. — Naslov uredništva in uprave lista: Kranj, Trg revolucije 1 (stavba občinske skupščine) — Tek. račun pri SDK v Kranju 515-1-135. — Telefoni: redakcija 21-835 21-860; uprava lista, malooglasna in naročniška služba 22-152 — Naročnina: letna 24.—, polletna 12.— N din. Cena posameznih števil 0,40 N din — Inozemstvo 16,00 N din — Mali oglasi beseda 0,6 do 1 N din. Naročniki imajo 10 % popusta. Neplačanih oglasov ne objavljamo.

(Nadaljevanje s 1. strani)

VI. čipkarski dan v Železnikih

vožnji z motorji je bil prvi Marko Vrhunc iz Železnikov, z mopedom pa se je prvi pripeljal na cilj Solar Marko iz Dražgoš. Vsi so prejeli priznanja in praktične nagrade.

Ob 11. uri je prispela v Železnike skupina češkoslovaških turistov, ki so trenutno nastanjeni v Kranju. Izlet jim je omogočilo prometno podjetje CREINA iz Kranja. 100 Čehov si je z zanimanjem ogledovalo Plavž, potem pa razstavo čipk, ki jim je bila izredno všeč. Železnikarji so jih ob prihodu toplo sprejeli, v imenu Selške doline pa jih je pozdravil sekretar osnovne organizacije ZK tov. Niko Sedej. Moški pevski zbor iz Železnikov jim je zapel nekaj narodnih pesmi. Ob sprejemu je sodelovalo več narodnih noš iz Škofje Loke in Železnikov. Za gostoljubnost se je v imenu češkoslovaških turistov zahvalil njihov predstavnik ter dejal, koliko jim v teh težkih trenutkih pomenita pomoč in prijateljstvo, ki ga gojijo jugoslovanski narodi do češkoslovaškega ljudstva. Ganljivi so bili prizori na prireditve-

nem odru, kjer so češkoslovaški turisti plesali z našimi dekletji v gorenjskih narodnih nošah. Delovne organizacije Selške doline so prijaznim Čehom priskrbele tudi kosilo, prireditelji čipkarskega dne pa so jim omogočili brezplačno preskrbo na prireditvenem prostoru.

Pa pogledimo še popoldanski del 6. čipkarskega praznika.

Ob 14. uri je prispel na prireditveni prostor sprevod nastopajočih. Kot lani je bil tudi letos na čelu sprevoda Demšar Jakob iz Železnikov, jahaje na konju, v rokah pa je držal slovensko zastavo. Skupina narodnih noš je zelo popestrila sprevod. Veliki punkelj je bil pomen tradicije čipkarstva v Železnikih. Na zadnjih treh vozovih pa so se pripeljali godci iz Senčurja ter tekmovalke iz Idrije, Smrečja pri Vrhniku, Gorenje vasi in Železnikov. Prireditev je otvoril predsednik turističnega društva Železniki Marjan Kramar. Nato pa je pozdravil navzoče predsednik skupščine občine Škofja Loka Zdravko Krvi-

na, ki je med drugim dejal, da naj ostane ta lepa prireditev še vnaprej tradicionalna za mesto Železniki. Ob tej priliki je otvoril tudi prenovljeno asfaltirano cesto Železniki—Škofja Loka. Strojovna komisija za tekmovanje v hitrostnem klekljanju je med tem časom pripravila vse potrebno za tekmovanje. Dvanajst tekmovalk je sedlo za punkeljne in na znak napovedovalca Jožeta Ravnikarja pričelo tekmovati. Za letos se je komisija odločila, da bodo tekmovalke sklekljale vzorec plavža. Po izjavi tov. Slavice Levstek, ki je bila predsednica tekmovalne komisije, bi predvideno potrebovale tekmovalke za izdelavo tega vzorca 30 minut. Izven konkurence pa sta nastopila dva možakarja, in sicer Luka Lotrič iz Železnikov ter Matevž Podobnik — 92 let iz Poljan. Pri tem pa ne smemo pozabiti stare čipkarice, ki je še vsako leto s svojo navzočnostjo prispevala k izvedbi čipkarskega praznika, to je najstarejša čipkarica v Železnikih Španskova mama — Marija Primožič. Letos je na prireditvenem odru ni bilo, ker je zbolela. Želimo ji, da čimprej ozdravi ter sede za svoj punkelj, ki ji je bil vir zaslužka že od otroških let.

Tekmovalke so urno metale lesene klekljne sem ter tja po punkeljnih, na nekaterih ob-

92-letni Matevž Podobnik iz Poljan se je udeležil tekmovanja izven konkurence

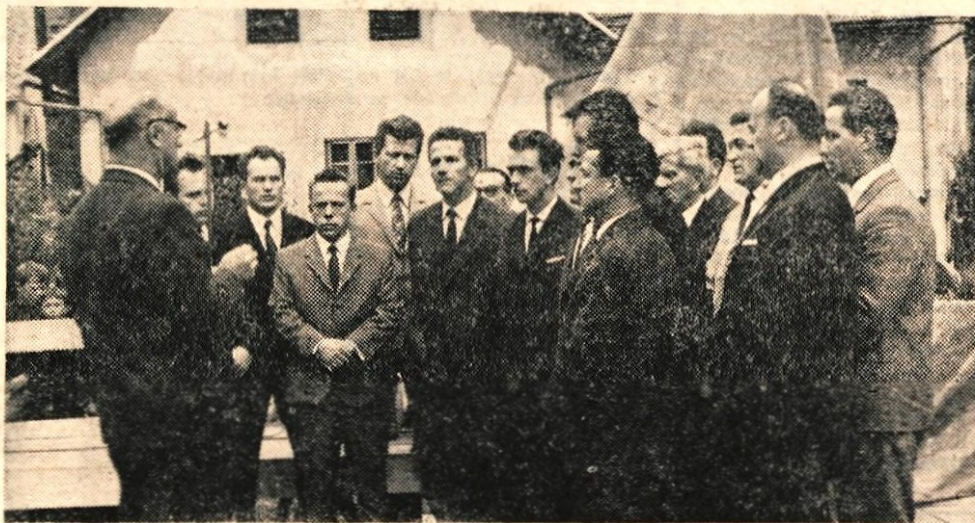
razih je bilo ugotoviti znake trreme, za katero pa še vseeno ni bilo dosti časa, ker si je vsaka tekmovalka prizadevala, da vzorec čimprej dokonča in se priglasijo komisiji. Po 20 minutah tekmovanja je vzdignila prva roko Mici Azbe iz Gorenje vasi. Potem so počakali, da so dokončale še druge tekmovalke. Vrstni red je bil naslednji: prvo mesto — prehodni pokal turističnega društva Železnikov je prejela Mica Azbe iz Gorenje vasi, drugo mesto Kati Knapič iz Smrečja pri Vrhniku, tretje Marica Trojar iz Železnikov, lanskoletna zmagovalka na tekmovanju, četrto mesto Nežka Reven iz Gorenje vasi ter peto mesto Marija Sedej iz Idrije. Praktična darila, ki so jih prejele tekmovalke, so prispevale delovne organizacije Selške doline ter tovarna LTH iz Škofje Loke. Po tekmovanju in podelitvi nagrad je nastopil še moški pevski zbor iz Železnikov ter folklorna skupina iz Poljan. Nato pa se je pričelo veselo čipkarsko rajanje. Za dobro voljo so poskrbeli godci iz Senčurja. Prireditelji so povedali, da je bilo na 6. čipkarskem dnevu v nedeljo navzočih približno 3000 obiskovalcev. Dobro je bilo poskrbljeno za jedajo in pijačo na prireditvenem prostoru, v gostilnah PRI MERU in NA TRNJU v Železnikih, ter na Češnjici pri LOTRIČEVIH in JELENKOTU.

Tako je 6. čipkarski praznik v Železnikih za nami. V prihodnje naj bi prireditelji dobro poskrbeli za izvedbo starih narodnih običajev v sobotnem programu, za nedeljski sprevod pa bi pripra-

vili tudi staro pesem nočnega čuvaja, ki je bila v prvih letih čipkarskega dne v programu in je zelo navdušila gledalce.

Naj ob tej priliki povem še, kako nenavadno in toplo nam je bilo, ko smo gledali okoli sebe prijazne, poštene in preproste češkoslovaške ljudi, nekatere negotove za usodo njihovih svojcev v domovini, druge srečne vsaj toliko, da so bili skupaj z najožjimi odrezani od doma. Obisk teh čudovitih ljudi naj še bolj utrdi naše prijateljstvo.

Fotografije in tekst:
Anton Sedej

Moški pevski zbor iz Železnikov med nastopom

Gorenjske narodne noše iz Škofje Loke in Železnikov

Predsednik skupščine občine Škofja Loka med pozdravnim govorom